

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 31.1.2013
COM(2013) 37 final

ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΙΒΛΟΣ

**ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΘΕΜΙΤΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΑΛΥΣΙΔΑ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ
ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ**

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Πίνακας περιεχομένων

1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
2.	ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΘΕΜΙΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ.....	6
2.1.	Η έννοια των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.	Παραδείγματα αθέμιτων εμπορικών πρακτικών.....	Error! Bookmark not defined.
2.3.	Πιθανές επιπτώσεις των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών.....	Error! Bookmark not defined.
3.	ΝΟΜΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΘΕΜΙΤΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	12
3.1.	Κατακερματισμένα νομικά πλαίσια σε εθνικό επίπεδο	Error! Bookmark not defined.
3.2.	Προστασία από τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές σε επίπεδο ΕΕ ..	Error! Bookmark not defined.
4.	ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΕΜΙΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	18
4.1.	Μηχανισμοί επιβολής σε εθνικό επίπεδο	Error! Bookmark not defined.
4.2.	Μηχανισμοί επιβολής σε επίπεδο ΕΕ	Error! Bookmark not defined.
5.	ΕΙΔΗ ΑΘΕΜΙΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ.....	20
5.1.	Ασαφείς συμβατικές ρήτρες.....	Error! Bookmark not defined.
5.2.	Έλλειψη γραπτών συμβάσεων	Error! Bookmark not defined.
5.3.	Αναδρομικές αλλαγές στις συμβάσεις	Error! Bookmark not defined.
5.4.	Αθέμιτη μετακύλιση εμπορικού κινδύνου	Error! Bookmark not defined.
5.5.	Αθέμιτη χρήση πληροφοριών	Error! Bookmark not defined.
5.6.	Αθέμιτη λύση εμπορικής σχέσης	Error! Bookmark not defined.
5.7.	Εδαφικοί περιορισμοί εφοδιασμού	Error! Bookmark not defined.
5.8.	Κοινά χαρακτηριστικά των ΑΘΕΠ	Error! Bookmark not defined.
6.	ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	Error! Bookmark not defined.
7.	ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ	26

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αλυσίδα εφοδιασμού «από επιχείρηση σε επιχείρηση» (B2B) αποτελεί σημαντικό στοιχείο της ευρωπαϊκής οικονομίας. Διοχετεύει προϊόντα και υπηρεσίες από τους προμηθευτές στους καταναλωτές και έχει άμεσο αντίκτυπο στην οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση. Οι υπηρεσίες λιανικής αντιπροσωπεύουν ποσοστό 4,3% του ΑΕΠ της ΕΕ, 18,7 εκατομμύρια εργαζομένων (ή το 8,3% των εργαζομένων της ΕΕ) και το 17% των ΜΜΕ της ΕΕ¹. Εξασφαλίζουν τη διανομή στους καταναλωτές προϊόντων και υπηρεσιών που προέρχονται από άλλους οικονομικούς τομείς, όπως η γεωργία, η μεταποιητική βιομηχανία, η υλικοτεχνική υποστήριξη και οι υπηρεσίες ΤΠ.

Η παρούσα Πράσινη Βίβλος εξετάζει την αλυσίδα εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων, που είναι η αλυσίδα συναλλαγών μεταξύ επιχειρήσεων ή μεταξύ επιχειρήσεων και δημόσιων αρχών η οποία οδηγεί στην παράδοση αγαθών που προορίζονται κυρίως για το ευρύ κοινό, για προσωπική ή οικιακή κατανάλωση ή χρήση. Η αλυσίδα εφοδιασμού αποτελείται από πολλούς φορείς (παραγωγοί/παρασκευαστές/διανομείς) οι οποίοι έχουν αντίκτυπο στην τελική τιμή που καταβάλλει ο καταναλωτής. Ο αντίκτυπος αυτός ποικίλλει ανάλογα με τον σχετικό υποτομέα τροφίμων ή άλλων καταναλωτικών προϊόντων. Η εύρυθμη λειτουργία μιας αλυσίδας εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων έχει καίριο ρόλο για την μέγιστη αξιοποίηση του οικονομικού δυναμικού των εν λόγω τομέων.

Κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες, η αλυσίδα εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων έχει αλλάξει σημαντικά για οικονομικούς, κοινωνικούς και δημογραφικούς λόγους. Η αυξημένη συγκέντρωση και η κάθετη ολοκλήρωση σε όλη την ΕΕ έχουν οδηγήσει σε διαρθρωτικές αλλαγές στην αλυσίδα εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων. Έχουν εμφανιστεί διάφορες διεθνείς αγοραστικές συμμαχίες λιανοπωλητών που επιζητούν οικονομίες κλίμακας όσον αφορά τις προμήθειες μέσω μεγαλύτερης αγοραστικής ισχύος. Η επέκταση των ιδιωτικών σημάτων των λιανοπωλητών έχει μετατρέψει ορισμένους εμπόρους σε άμεσους ανταγωνιστές των προμηθευτών τους. Ένας μικρός αριθμός σχετικά ισχυρών παικτών στην αλυσίδα εφοδιασμού φαίνεται ότι έχει σημαντική διαπραγματευτική ισχύ.

Οι παράγοντες αυτοί μπορούν, σε ορισμένες περιπτώσεις, να οδηγήσουν σε αθέμιτες εμπορικές πρακτικές (ΑΘΕΠ) στις σχέσεις σε οποιοδήποτε σημείο της αλυσίδας εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων. Οι ΑΘΕΠ είναι πρακτικές που δεν συνάδουν με την εμπορική δεοντολογία και είναι αντίθετες με την καλή πίστη και τα χρηστά συναλλακτικά ήθη. Οι ΑΘΕΠ συνήθως επιβάλλονται σε μια κατάσταση ανισορροπίας από το ισχυρότερο μέρος στο ασθενέστερο και μπορούν να υπάρχουν σε κάθε πλευρά της σχέσης B2B και σε οποιοδήποτε στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού.

Σε επίπεδο ΕΕ, οι ΑΘΕΠ συζητήθηκαν για πρώτη φορά στον κλάδο τροφίμων της ΕΕ το 2009, όταν οι τιμές καταναλωτή αυξήθηκαν στο πλαίσιο ραγδαίων αυξήσεων των γεωργικών τιμών. Αναφέρθηκε ότι η έλλειψη διαφάνειας στην αγορά, οι ανισότητες όσον αφορά τη

¹ Eurostat, 2010.

διαπραγματευτική ισχύ και οι ανταγωνιστικές πρακτικές προκαλούσαν στρεβλώσεις της αγοράς με δυνητικά αρνητικές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων στο σύνολό της. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ανάγκη να αναλυθεί η λειτουργία της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων. Η Επιτροπή θεώρησε ότι στους καταναλωτές δεν προσφέρονταν επαρκώς δίκαιοι όροι όσον αφορά το φάσμα και τις τιμές των προϊόντων και ότι οι βιομήχανοι/λιανοπωλητές στον τομέα της διαμεσολάβησης/επεξεργασίας τροφίμων συμπιέζαν τα περιθώρια κέρδους των παραγωγών γεωργικών προϊόντων². Πράγματι, οι επιδόσεις της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων επηρεάζουν την καθημερινή ζωή των πολιτών της ΕΕ, δεδομένου ότι περίπου το 14% των δαπανών των νοικοκυριών δαπανάται για τρόφιμα³, καθώς και τη λειτουργία οικονομικών τομέων όπως η γεωργία, η βιομηχανία επεξεργασίας τροφίμων και οι λιανοπωλητές. Επιπλέον, μόνο κατά το 2008, οι πραγματικές τιμές των τροφίμων αυξήθηκαν κατά περισσότερο από 3%⁴, με συνέπεια τη μείωση της αγοραστικής δύναμης και της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, πράγμα που κατέστη ένας από τους σημαντικότερους μοχλούς της γενικής αύξησης των τιμών. Ως απάντηση, το 2010 συγκροτήθηκε μια ομάδα εμπειρογνομόνων για τις συμβατικές πρακτικές B2B στο πλαίσιο του φόρουμ υψηλού επιπέδου για τη βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων, με σκοπό την αναζήτηση λύσης για το ζήτημα αυτό. Το 2011 η ομάδα εμπειρογνομόνων εξέδωσε ένα σύνολο αρχών και παραδείγματα θεμιτών και αθέμιτων πρακτικών στις κάθετες σχέσεις στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων, που υπογράφονται από έντεκα οργανώσεις που εκπροσωπούν διάφορα συμφέροντα σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων⁵. Το 2012 οι εργασίες της ομάδας αφορούσαν ένα μηχανισμό επιβολής. Παρά την κοινή προσπάθεια, το προτεινόμενο πλαίσιο δεν κατόρθωσε να εντοπίσει αποτελεσματικά διορθωτικά μέτρα για τις περιπτώσεις μη συμμόρφωσης και να κερδίσει την υποστήριξη των εκπροσώπων του συνόλου της αλυσίδας εφοδιασμού έως την τρίτη συνεδρίαση του φόρουμ υψηλού επιπέδου στις 5 Δεκεμβρίου 2012. Ωστόσο, οκτώ από τις ένδεκα οργανώσεις ανακοίνωσαν την πρόθεσή τους να αρχίσουν την εφαρμογή των αρχών των θεμιτών πρακτικών σε εθελοντική βάση στις αρχές του 2013⁶. Ταυτόχρονα, συνεχίζονται οι εργασίες μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων μερών για την εξεύρεση συμβιβαστικής λύσης μέσω αυτής της ειδικής για τον τομέα προσέγγισης. Η Επιτροπή ενθαρρύνει όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να καταλήξουν σε συμφωνία εντός των προσεχών μηνών. Επίσης, η Επιτροπή παρέτεινε τη διάρκεια της εντολής του φόρουμ υψηλού επιπέδου έως τις 31 Δεκεμβρίου 2014⁷ και θα συνεχίσει να παρακολουθεί τις συγκεκριμένες εξελίξεις στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων για την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων που έχουν επιτευχθεί μέχρι σήμερα.

Παράλληλα, οι υπηρεσίες της Επιτροπής θα αρχίσουν εργασίες για την εκπόνηση εκτίμησης επιπτώσεων των διαφόρων επιλογών, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το θέμα των ΑΘΕΠ. Η εκτίμηση επιπτώσεων θα εξετάσει επίσης σε ποιο βαθμό το πρόβλημα αυτό θα μπορούσε να

² Βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων στην Ευρώπη, (COM(2009) 591 της 28ης Οκτωβρίου 2009).

³ Eurostat, 2012.

⁴ Στο ίδιο.

⁵ AIM, CEJA, CELCAA, CLITRAVI, Copa Cogeca, ERRT, EuroCommerce, Euro Coop, FoodDrinkEurope, UEAPME και UGAL.

⁶ AIM, CELCAA, ERRT, EuroCommerce, Euro Coop, FoodDrinkEurope, UEAPME και UGAL.

⁷ Απόφαση της Επιτροπής της 19ης Δεκεμβρίου 2012 για την τροποποίηση της απόφασης της 30ής Ιουλίου 2010 όσον αφορά την εφαρμογή της και τη σύνθεση του φόρουμ υψηλού επιπέδου για τη βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων. (2012/C 396/06), ΕΕ C 396/17 της 21.12.2012.

διευθετηθεί σε τοπικό επίπεδο ή εάν θα ήταν αναγκαία μια λύση σε επίπεδο ΕΕ. Αυτή η προσέγγιση θα διαφυλάξει τα επιτεύγματα του φόρουμ υψηλού επιπέδου στον τομέα των τροφίμων, εξετάζοντας ταυτόχρονα όλες τις πιθανές λύσεις που καλύπτουν όλο το φάσμα από την αυτορρύθμιση ως τη νομοθεσία. Βάσει αυτών, η Επιτροπή θα προτείνει κατάλληλα επόμενα βήματα κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2013.

Οι ΑΘΕΠ έχουν αποτελέσει αντικείμενο μιας σειράς ερευνών και αναλύσεων σε διάφορα κράτη μέλη⁸. Πρόσφατη έκθεση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού (ΕΔΑ) επιβεβαίωσε ότι μεγάλος αριθμός εθνικών αρχών ανταγωνισμού εντόπισε την ύπαρξη ΑΘΕΠ⁹ ως πρόβλημα στον τομέα των τροφίμων.

Ωστόσο, από μια ευρύτερη προοπτική, υποστηρίζεται ότι ΑΘΕΠ μπορούν να εμφανίζονται όχι μόνο στον τομέα των τροφίμων, αλλά και στους άλλους τομείς. Η παρούσα Πράσινη Βίβλος θα συμβάλει συλλέγοντας πληροφορίες για το θέμα αυτό, οι οποίες θα μπορούσαν να συνδέονται με μια σειρά παραγόντων. Πρώτον, με την εξέλιξη του τομέα λιανικού εμπορίου τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων προς μια «μεικτή» μορφή, όπου η συντριπτική πλειονότητα των εμπόρων λιανικής παρέχουν σειρές προϊόντων τροφίμων, ειδών οικιακής χρήσης και άλλων προϊόντων υπό την ίδια διαχειριστική δομή και με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις. Δεύτερον, με το γεγονός ότι ορισμένοι από τους μεγαλύτερους παραγωγούς παράγουν τρόφιμα καθώς και άλλους τύπους αγαθών όπως απορρυπαντικά, καλλυντικά, προϊόντα υγιεινής κ.λπ. Σε συνδυασμό με τη σημασία ορισμένων σημάτων, αυτό μπορεί να επηρεάζει και τη σχέση προμηθευτή/λιανοπωλητή. Εντοπίστηκαν πρακτικές σε ορισμένους τομείς, συμπεριλαμβανομένων των επίπλων και των υφαντουργικών προϊόντων¹⁰. Στον τομέα των ειδών ένδυσης, μια έκθεση του 2007 για τις εμπορικές σχέσεις στην αλυσίδα ένδυσης στην ΕΕ επεσήμανε εννέα πρακτικές μεταξύ των παραγωγών και των εμπόρων λιανικής που θεωρούνται καταχρηστικές. Οι πρακτικές αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: αυτόματη χρέωση του διαφημιστικού κόστους του λιανοπωλητή, αντίστροφες χρεώσεις, καθυστερημένες πληρωμές, επιστροφή απώλητων αγαθών, αιφνίδιο τερματισμό της σχέσης εφοδιασμού και εκμετάλλευση καινοτόμων ιδεών που ενσωματώνονται στα δείγματα¹¹.

Η επιχείρηση παρακολούθησης της αγοράς λιανικής της Επιτροπής¹² ανέφερε την παρουσία ΑΘΕΠ σε διάφορους τομείς του λιανικού εμπορίου. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει επίσης αναγνωρίσει την ανάγκη κάλυψης και άλλων τομέων πέραν του τομέα γεωργικών προϊόντων διατροφής και κάλεσε την Επιτροπή να αναλάβει πρωτοβουλία στο θέμα αυτό¹³. Στην πράξη I για την ενιαία αγορά¹⁴, η Επιτροπή εξέφρασε την πρόθεσή της να δρομολογήσει

⁸ Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται η Βουλγαρία, η Τσεχική Δημοκρατία, η Φινλανδία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Ιταλία, η Λιθουανία, η Πολωνία, η Πορτογαλία, η Ρουμανία, η Σλοβενία, η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

⁹ Έκθεση του ΕΔΑ για την επιβολή του δικαίου ανταγωνισμού και τις ενέργειες παρακολούθησης των αγορών από τις ευρωπαϊκές αρχές ανταγωνισμού στον τομέα των τροφίμων, Μάιος 2012, σ. 116-120.

¹⁰ *Business relations in the EU clothing chain: from industry to retail and distribution* (Εμπορικές σχέσεις στην αλυσίδα ένδυσης στην ΕΕ: Από τη βιομηχανία στη λιανική πώληση και στη διανομή). Bocconi University, ESSEC Business School, Baker & McKenzie, 2007, σ. 124.

¹¹ *Business relations in the EU clothing chain: from industry to retail and distribution*, σ. 126.

¹² Έκθεση παρακολούθησης της αγοράς εμπορίου και διανομής «Προς μια πιο αποτελεσματική και πιο δίκαιη εσωτερική αγορά εμπορίου και διανομής για το 2020» (COM(2010) 355, 5 Ιουλίου 2010).

¹³ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με μια πιο αποτελεσματική και πιο δίκαιη αγορά λιανικής (2010/2109(INI)) 5 Ιουλίου 2011.

¹⁴ Πράξη για την Ενιαία Αγορά. Δώδεκα δράσεις για την τόνωση της ανάπτυξης και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης «Μαζί για μια νέα ανάπτυξη» (COM(2011) 206 της 13ης Απριλίου 2011).

πρωτοβουλία για την καταπολέμηση των ΑΘΕΠ στις επιχειρηματικές σχέσεις. Επιπλέον, ορισμένες πρόσφατες διαβουλεύσεις με επιχειρήσεις επιβεβαίωσαν την ύπαρξη αυτού του προβλήματος¹⁵.

Οι ΑΘΕΠ ενδέχεται να έχουν αρνητικές συνέπειες για την οικονομία της ΕΕ και για την αλυσίδα εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων, ειδικότερα. Οι πρακτικές αυτές ενδέχεται να επηρεάζουν την ικανότητα των εταιρειών, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, να επενδύουν και να καινοτομούν. Επιπλέον, η ύπαρξη κατακερματισμένων εθνικών κανόνων ενδέχεται να αποτελεί πρόσθετο εμπόδιο για την ανάληψη διασυνοριακών δραστηριοτήτων εφοδιασμού και διανομής στην ενιαία αγορά.

Η παρούσα Πράσινη Βίβλος περιλαμβάνει προκαταρκτική αξιολόγηση και αναζητεί περαιτέρω αποδεικτικά στοιχεία και απόψεις σχετικά με τα πιθανά ζητήματα που προκύπτουν από τις ΑΘΕΠ στις σχέσεις κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων και συνδέονται με το ζήτημα της αποτελεσματικής επιβολής των υφισταμένων εθνικών κανόνων που αποσκοπούν στην καταπολέμηση των ΑΘΕΠ, καθώς και των επιπτώσεών τους για την ενιαία αγορά. Στόχος της Πράσινης Βίβλου είναι να ξεκινήσει διαβούλευση με τους ενδιαφερομένους σχετικά με την εν λόγω ανάλυση, να συλλεγούν πληροφορίες και, εφόσον ενδείκνυται, να εντοπιστούν πιθανά επόμενα βήματα για την αντιμετώπιση αυτού του θέματος.

Η βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού θα ενθαρρύνει τη μεγαλύτερη οικονομική ολοκλήρωση και την αντιμετώπιση σημαντικών ανεπαρκειών της ενιαίας αγοράς που προκαλούνται από τις ΑΘΕΠ και τον κατακερματισμό των εθνικών κανόνων που αποσκοπούν στην καταπολέμησή τους. Αυτό θα συμβάλει στην επίτευξη του ευρύτερου στόχου να καταστεί η ΕΕ μια πιο έξυπνη, πιο βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία μέχρι το 2020.

2. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΘΕΜΙΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

2.1. Η έννοια των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών

Η ελευθερία σύναψης συμβάσεων αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο όλων των σχέσεων B2B στην οικονομία της αγοράς και τα συμβαλλόμενα μέρη πρέπει να είναι σε θέση να σχεδιάζουν συμβάσεις που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες τους. Αυτό αφορά ειδικότερα τις ΑΘΕΠ κατά τις διαπραγματεύσεις πριν από τη σύναψη σύμβασης οι οποίες στη συνέχεια ενσωματώνονται στους όρους της σύμβασης. Προκειμένου να υπάρχουν αμοιβαία οφέλη από αυτή την ελευθερία σύναψης συμβάσεων, τα συμβαλλόμενα μέρη πρέπει να είναι σε θέση να διαπραγματεύονται ουσιαστικά τους όρους των συμβάσεων. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη έχει ισχυρότερη διαπραγματευτική θέση, αυτό μπορεί μονομερώς να επιβάλει όρους στο ασθενέστερο μέρος – διαμορφώνοντας έτσι υπερβολικά την επιχειρηματική σχέση ώστε να ευνοεί αποκλειστικά τα δικά του οικονομικά συμφέροντα. Ειδικότερα, το εν λόγω συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να

¹⁵ Έρευνα των κρατών μελών για τις ΑΘΕΠ· Έκθεση του ΕΔΑ για την επιβολή του δικαίου ανταγωνισμού και τις ενέργειες παρακολούθησης των αγορών από τις ευρωπαϊκές αρχές ανταγωνισμού στον τομέα των τροφίμων, Μάιος 2012, σ. 117· Ευρωπαϊκή Ελεγκτική Ομάδα Επιχειρήσεων· Διαβούλευση σχετικά με την οδηγία 2006/114/ΕΚ για την παραπλανητική και συγκριτική διαφήμιση και τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές εις βάρος επιχειρήσεων.

χρησιμοποιήσει σημαντικά ασύμμετρους όρους και, λόγω της διαπραγματευτικής ισχύος του, δεν θα τους διαπραγματευθεί μεμονωμένα. Στις περιπτώσεις αυτές, το ασθενέστερο μέρος μπορεί να μην είναι σε θέση να απορρίψει την εν λόγω μονομερή επιβολή δυσμενών όρων επειδή φοβάται ότι δεν θα συναφθεί η σύμβαση ή ακόμη και θα εκτοπιστεί από την αγορά. Αυτή η άνιση διαπραγματευτική θέση μπορεί να οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, όπως η σημαντική διαφορά του σχετικού μεγέθους/κύκλου εργασιών των μερών, η οικονομική εξάρτηση ή σημαντικές μη ανακτήσιμες δαπάνες που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί από ένα από τα μέρη (π.χ. υψηλές αρχικές επενδύσεις).

Οι ΑΘΕΠ συνήθως επιβάλλονται σε μια κατάσταση ανισορροπίας από ένα ισχυρότερο μέρος σε ένα ασθενέστερο – το οποίο συχνά δεν είναι σε θέση να εγκαταλείψει την αθέμιτη σχέση και να στραφεί σε άλλον επιχειρηματικό εταίρο λόγω του κόστους που θα προκύψει από την αλλαγή αυτή ή της έλλειψης εναλλακτικών λύσεων για τον αντισυμβαλλόμενο. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η κατάσταση ανισορροπίας μπορεί να υπάρχει σε οποιαδήποτε από τις δύο πλευρές της σχέσης B2B: οι έμποροι λιανικής καθώς και οι προμηθευτές μπορεί να είναι θύματα ΑΘΕΠ οι οποίες μπορούν να εμφανισθούν σε οιαδήποτε φάση της αλυσίδας εφοδιασμού λιανικής B2B. Τέτοιες καταστάσεις ενδέχεται να εμφανιστούν, για παράδειγμα, για παραγωγούς γεωργικών προϊόντων, οι οποίοι συχνά έχουν περιορισμένη επιλογή επιχειρηματικών εταίρων για την απορρόφηση της παραγωγής τους και οι οποίοι, λόγω των εγγενών χαρακτηριστικών πολλών προϊόντων, μπορεί να μην είναι σε θέση να αποθηκεύουν την παραγωγή τους για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα ώστε να επιτύχουν καλύτερους όρους αγοράς.

Στις πρακτικές αυτές περιλαμβάνονται η μη παροχή επαρκών πληροφοριών σχετικά με τους συμβατικούς όρους, η απαίτηση πληρωμών για αγαθά και υπηρεσίες που δεν έχουν καμία αξία για τον αντισυμβαλλόμενο, οι μονομερείς ή αναδρομικές τροποποιήσεις των συμβατικών όρων, καθώς και οι πληρωμές για εικονικές υπηρεσίες ή το να εμποδίζονται οι αντισυμβαλλόμενοι να προμηθεύονται αγαθά ή υπηρεσίες από άλλα κράτη μέλη – παράγοντες που προκαλούν εδαφική κατάτμηση της ενιαίας αγοράς.

Οι ΑΘΕΠ είναι δυνατόν να εμφανίζονται σε οποιοδήποτε στάδιο της σχέσης B2B. Μπορεί να χρησιμοποιούνται κατά τη διαπραγμάτευση μιας σύμβασης, μπορεί να αποτελούν μέρος της ίδιας της σύμβασης ή μπορεί να επιβληθούν στο στάδιο μετά τη σύναψη της σύμβασης (π.χ. αναδρομικές συμβατικές τροποποιήσεις).

Μετά την υπογραφή μιας σύμβασης, οι ΑΘΕΠ μπορεί απλώς να συνίσταται στην εκτέλεση των καταχρηστικών όρων. Ωστόσο, ακόμη και στις περιπτώσεις που οι όροι μιας σύμβασης φαίνεται ότι είναι αποδεκτοί για αμφότερα τα μέρη, είναι και πάλι πιθανό να προκύψουν διάφορα ζητήματα. Γενικά, οι συμβάσεις δεν καλύπτουν όλες τις πτυχές της συμπεριφοράς των μερών κατά τη φάση της εκτέλεσης της σύμβασης ή είναι τόσο πολύπλοκες ώστε τα μέρη δεν κατανοούν πλήρως τι συνεπάγονται οι όροι στην πράξη. Επιπλέον, τα μέρη ενδέχεται να μην έχουν το ίδιο επίπεδο ενημέρωσης σχετικά με τη συναλλαγή, πράγμα που μπορεί να οδηγήσει σε αθέμιτη συμπεριφορά από το ισχυρότερο μέρος προς το ασθενέστερο. Από την άποψη αυτή, οι ΜΜΕ είναι συνήθως σε ασθενέστερη θέση σε σύγκριση με μεγαλύτερες επιχειρήσεις, δεδομένου ότι ενδέχεται να μη διαθέτουν τις ειδικές γνώσεις που απαιτούνται για την εκτίμηση όλων των επιπτώσεων των συμφωνηθέντων όρων.

Σε μια αγορά που λειτουργεί κατά τον βέλτιστο τρόπο, η έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ των μερών θα είχε ως αποτέλεσμα τη μετακίνηση σε άλλον επιχειρηματικό εταίρο. Το υψηλό κόστος της εν λόγω μετακίνησης ή ακόμη η έλλειψη της δυνατότητας αυτής σημαίνει

συγκεκριμένα μια ευνοϊκή διαπραγματευτική θέση που μπορεί να ενθαρρύνει το ισχυρότερο μέρος να συμπεριφέρεται κατά τρόπο αθέμιτο.

Η αδυναμία μετακίνησης σε άλλον επιχειρηματικό εταίρο και τερματισμού της υφιστάμενης σχέσης αποτελεί βασικό παράγοντα για την ανάπτυξη των ΑΘΕΠ. Επιπλέον, το ασθενέστερο μέρος συχνά φοβάται ότι η εμπορική σχέση μπορεί να διακοπεί σε περίπτωση διαμαρτυρίας εκ μέρους του. Αυτός ο «παράγοντας φόβου» καθιστά σημαντικά λιγότερο πιθανό να υπάρξουν τέτοιες διαμαρτυρίες και, κατά συνέπεια, είναι ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που πρέπει να εξεταστούν κατά την αξιολόγηση της καταλληλότητας ενός μηχανισμού επιβολής. Για παράδειγμα, φαίνεται ότι το 87% των προμηθευτών δεν αναλαμβάνουν καμία δράση πέρα από μια απλή συζήτηση με τους πελάτες. Σχεδόν τα δύο τρίτα (65%) αυτών δεν αναλαμβάνουν καμία δράση εξαιτίας του φόβου αντιποίνων και 50% έχουν αμφιβολίες για την αποτελεσματικότητα των δημόσιων ένδικων μέσων¹⁶. Πρόσφατα, σχεδόν όλοι οι προμηθευτές και παραγωγοί που κλήθηκαν ενώπιον της ιρλανδικής κοινοβουλευτικής επιτροπής για τις σχέσεις προμηθευτών-λιανοπωλητών στην ιρλανδική αγορά ειδών παντοπωλείου για να συζητήσουν τις διασυνδέσεις τους με τους εμπόρους λιανικής πώλησης αρνήθηκαν να το πράξουν¹⁷. Προκειμένου να συλλέξει τις σχετικές πληροφορίες, η κοινοβουλευτική επιτροπή επέλεξε τις άμεσες επαφές, σε εμπιστευτική βάση.

Ερωτήσεις:

- 1) Συμφωνείτε με τον παραπάνω ορισμό των ΑΘΕΠ;
- 2) Είναι η έννοια των ΑΘΕΠ αναγνωρισμένη στο κράτος μέλος σας; Εάν ναι, παρακαλείστε να εξηγήσετε με ποιον τρόπο.
- 3) Κατά την άποψή σας, θα πρέπει η έννοια των ΑΘΕΠ να περιορίζεται στις συμβατικές διαπραγματεύσεις ή θα πρέπει να περιλαμβάνει και τις φάσεις πριν ή/και μετά τη σύναψη της σύμβασης;
- 4) Σε ποιο στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού λιανικής B2B μπορούν να εμφανιστούν ΑΘΕΠ;
- 5) Τι γνώμη έχετε για την έννοια του «παράγοντα φόβου»; Συμφωνείτε με την παραπάνω αξιολόγηση σχετικά με το θέμα αυτό; Διευκρινίστε.

2.2. Παραδείγματα αθέμιτων εμπορικών πρακτικών

Οι ΑΘΕΠ έχουν αποτελέσει αντικείμενο μιας σειράς ερευνών και διερευνήσεων που συχνά επικεντρώνονται στον τομέα των ειδών διατροφής.

¹⁶ Dedicated Research, AIM-CIAA Survey on Unfair Commercial Practices in Europe (Έρευνα AIM-CIAA για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές στην Ευρώπη), Μάρτιος 2011, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.dlf.no/filestore/CIAAAIMSurveyonUCP-Europe.pdf>

¹⁷ Κοινοβουλευτική έκθεση για τις σχέσεις προμηθευτών-λιανοπωλητών στην ιρλανδική αγορά ειδών παντοπωλείου, Επιτροπή Επιχειρήσεων, Εμπορίου και Απασχόλησης, Μάρτιος 2010, σ. 19.

Η έρευνα της επιτροπής ανταγωνισμού του Ηνωμένου Βασιλείου το 2008 για την προμήθεια ειδών παντοπωλείου στο HB¹⁸ εντόπισε 52 πρακτικές, εκ των οποίων οι 26 είχαν «τη δυνατότητα να προκαλέσουν αβεβαιότητα στους προμηθευτές όσον αφορά τα έσοδά τους ή το κόστος λόγω της μεταβίβασης υπερβολικών κινδύνων ή απροσδόκητων δαπανών στους προμηθευτές». Σε αυτές περιλαμβάνονταν οι αναδρομικές αναπροσαρμογές τιμών, η αναδρομική χρηματοδότηση της προώθησης προϊόντων ή άλλες πρακτικές που στην πράξη οδηγούν σε αναδρομική αναπροσαρμογή ενός καθεστώτος εφοδιασμού που είχε συμφωνηθεί προηγουμένως.

Η έκθεση της ισπανικής αρχής ανταγωνισμού για τις σχέσεις μεταξύ προμηθευτών και εμπόρων λιανικής στον τομέα των τροφίμων¹⁹ εντόπισε 18 πρακτικές μεταξύ παρασκευαστών και εμπόρων λιανικής πώλησης και τις χώρισε σε τρεις κατηγορίες: (i) εμπορικές πληρωμές (π.χ. χρέωση για τη λήψη των προϊόντων και τη διάθεσή τους προς πώληση)· (ii) συνεισφορές για βοηθητικές δραστηριότητες που διεξάγει ο έμπορος λιανικής πώλησης (π.χ. έξοδα προώθησης προϊόντων)· (iii) μη κανονικές πληρωμές (π.χ. αυτές που οι παρασκευαστές θεωρούν ότι emπίπτουν στην ευθύνη του λιανοπωλητή).

Η έκθεση της ιρλανδικής κοινοβουλευτικής επιτροπής επιστά την προσοχή σε ισχυρισμούς ότι ορισμένοι λιανοπωλητές επιδίδονται σε «σοβαρά παραπτώματα», «παρενόχληση και εκφοβισμό» ή ακόμη και «παράνομες πρακτικές» σε βάρος προμηθευτών και στη συνέχεια αναφέρει ότι πολλοί προμηθευτές έχουν αντιμετωπίσει πρακτικές των λιανοπωλητών που περιλάμβαναν παράλογες απαιτήσεις για οικονομικές «συνεισφορές» εάν αρνούνταν να συμμορφωθούν με τις απαιτήσεις των λιανοπωλητών²⁰.

2.3. Πιθανές επιπτώσεις των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών

Η επιβολή ΑΘΕΠ σε οποιοδήποτε σημείο της αλυσίδας εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων μπορεί να επηρεάσει τις επιχειρήσεις, πράγμα που, με τη σειρά του, μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις για το σύνολο της οικονομίας.

Ο αντίκτυπος των ΑΘΕΠ στην αλυσίδα εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ποσοτικά, κυρίως λόγω του χαρακτήρα του προβλήματος, αλλά και λόγω δυσκολιών μέτρησης. Ωστόσο, υποστηρίζεται ότι οι πιθανές δυσμενείς επιπτώσεις των ΑΘΕΠ τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα μπορεί να περιλαμβάνουν επιπτώσεις στις επενδύσεις και την καινοτομία²¹. Η Επιτροπή δρομολόγησε πρόσφατα μια μελέτη για την εξέλιξη της επιλογής και της καινοτομίας στον τομέα της λιανικής πώλησης τροφίμων με στόχο την ποσοτικοποίηση του κατά πόσο έχουν αλλάξει τα τελευταία χρόνια μετά τον εκσυγχρονισμό και τη συγκέντρωση του τομέα λιανικής πώλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

¹⁸ Επιτροπή Ανταγωνισμού, τελική έκθεση για τη διερεύνηση της αγοράς όσον αφορά την προμήθεια ειδών παντοπωλείου στο HB, 30 Απριλίου 2008.

¹⁹ Comisión Nacional de la Competencia, έκθεση σχετικά με τις σχέσεις μεταξύ των παραγωγών και των εμπόρων λιανικής στον τομέα των τροφίμων, Οκτώβριος 2011.

²⁰ Βλ. υποσημείωση 15 ανωτέρω.

²¹ Αυτό είναι σύμφωνο με τα πορίσματα της έρευνας της Dedicated Research σχετικά με τις εντυπώσεις των προμηθευτών, όπου φαίνεται ότι οι ΑΘΕΠ είχαν αρνητική επίπτωση στις δαπάνες, τις πωλήσεις και την καινοτομία (83%, 77% και 40% των ερωτηθέντων, αντίστοιχα). Βλέπε υποσημείωση 15 ανωτέρω.

Το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την έκθεση παρακολούθησης της αγοράς εμπορίου και διανομής αναφέρει ως παράδειγμα την περίπτωση γάλακτος UHT στη Γαλλία, όπου σύμφωνα με το *Observatoire des Prix et des marges* που διαχειρίζεται η *FranceAgriMer*, το μερίδιο της τιμής παραγωγού (όχι του περιθωρίου) στην τελική τιμή καταναλωτή του γάλακτος UHT είχε μειωθεί από το 32,2% στο 25,9% κατά την περίοδο 2005 - 2009, βλάπτοντας σαφώς την ικανότητα των παραγωγών να επενδύουν. Επιπλέον, το συνοδευτικό έγγραφο με τίτλο «Ανάλυση σχετικά με τη μετακύλιση των τιμών κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων στην ΕΕ» της ανακοίνωσης της Επιτροπής «Βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων στην Ευρώπη»²² επισημαίνει, για την περίοδο 2007 - 2009, μια μάλλον χαμηλή και ασύμμετρη μετακύλιση των τιμών από τους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων στους καταναλωτές στις αγορές που αναλύθηκαν (π.χ. χοιρινού κρέατος και γαλακτοκομικών προϊόντων), πράγμα που μπορεί να οφείλεται, εν μέρει, σε πιθανές ανισορροπίες στη διαπραγματευτική ισχύ ή/και σε ανταναταγωνιστικές πρακτικές στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων.

Πολλές ΑΘΕΠ μπορεί να σχετίζονται με θέματα πληρωμών που συνδέονται άμεσα με τον τρόπο με τον οποίο είναι διαρθρωμένες οι τιμές μεταξύ προμηθευτών, μεσαζόντων και λιανοπωλητών. Για παράδειγμα, η πρόσφατη μελέτη της φινλανδικής αρχής ανταγωνισμού σχετικά με το εμπόριο καταναλωτικών αγαθών καθημερινής χρήσης δείχνει ότι το 90% των εταιρειών που απάντησαν στην έρευνα είχαν καταβάλει λεγόμενα «τέλη εμπορίας» που συνδέονται με ασαφή οφέλη. Μερικές φορές, οι εν λόγω πληρωμές ήταν προϋπόθεση για τις εμπορικές συναλλαγές χωρίς «πραγματική» αποζημίωση²³.

Οι ΑΘΕΠ μπορεί να επηρεάζουν αρνητικά τις επενδύσεις και την καινοτομία λόγω των μειωμένων εσόδων και της αβεβαιότητας. Ειδικότερα, οι εκ των υστέρων επιβαλλόμενοι καταχρηστικοί όροι μπορεί να προκαλούν αβεβαιότητα όσον αφορά τον επιχειρηματικό σχεδιασμό και να οδηγήσουν σε μείωση των επενδύσεων. Οι υπολογισμοί σχετικά με την απόδοση της επένδυσης περιλαμβάνουν την αξιολόγηση των πιθανών κινδύνων. Οι αναδρομικές αλλαγές ή η «αθέμιτη» χρήση των πληροφοριών μπορεί να μειώσουν την ικανότητα των εταιρειών να επενδύουν, να καινοτομούν, να επεκτείνουν την παραγωγική τους ικανότητα ή να αναπτύσσουν νέες σειρές προϊόντων. Αυτό συμβαίνει ιδίως στην περίπτωση που τα μη πωληθέντα εμπορεύματα τα οποία επιστρέφονται στους προμηθευτές δεν πληρώνονται, ακόμη και εάν οι συμβατικές ρυθμίσεις προέβλεπαν το αντίθετο (π.χ. εποχιακά οικιακά προϊόντα ή προϊόντα με περιορισμένο χρόνο αποθήκευσης). Αυτό αναγκάζει τους προμηθευτές να επιβαρύνονται με περιττά έξοδα, μπορεί να προκαλέσει αβεβαιότητα και έχει αλυσιδωτές επιπτώσεις στις επενδύσεις. Οι πιθανές επίσημες επιπτώσεις των ΑΘΕΠ ισχύουν για όλους τους συντελεστές της αγοράς κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων, αλλά ενδέχεται να έχουν δυσανάλογες συνέπειες για τις ΜΜΕ, οι οποίες συχνά δεν διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις για περίπλοκες συμβάσεις, έχουν υψηλότερο κόστος αλλαγής και λιγότερες εμπορικές σχέσεις, είναι λιγότερο πρόθυμες να χρησιμοποιούν επίσημους μηχανισμούς επιβολής και έχουν μικρότερη αντισταθμιστική ισχύ έναντι των ισχυρών εμπορικών εταίρων.

Επιπλέον, υποστηρίζεται ότι οι ΑΘΕΠ μπορεί να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στις διασυννοριακές συναλλαγές και να παρεμποδίζουν την ομαλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Για παράδειγμα, οι προμηθευτές μπορεί να είναι απρόθυμοι να συναλλάσσονται με ξένους

²² SEC(2009) 1450.

²³ Kilpailuviraston Päivittäistavara kauppa koskeva selvityksiä I/2012, σ. 119.

λιανοπωλητές επειδή φοβούνται ότι θα πέσουν θύματα ΑΘΕΠ σε ένα άγνωστο για αυτούς εθνικό νομικό πλαίσιο. Αυτό βέβαια δεν είναι το μοναδικό εμπόδιο: ο βαθμός σύναψης διασυνοριακών συμβάσεων εντός της αλυσίδας εφοδιασμού της ΕΕ ποικίλλει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, ανάλογα με την παρουσία μεγάλων κάθετα ολοκληρωμένων εταιρειών λιανικής πώλησης, το μερίδιο των διαδικτυακών πωλητών, τον λιανικό υποτομέα και τον ρόλο των χονδρεμπόρων²⁴. Ανεξάρτητα από τους παράγοντες αυτούς, ωστόσο, οι ΑΘΕΠ μπορεί να παρεμποδίζουν την ανάπτυξη των διασυνοριακών σχέσεων, κυρίως λόγω της δυσκολίας επιβολής των κανόνων για την αντιμετώπισή τους σε διασυνοριακό πλαίσιο.

Ερωτήσεις:

- 6) *Με βάση την πείρα σας, σε ποιο βαθμό και πόσο συχνά εμφανίζονται ΑΘΕΠ στον τομέα των τροφίμων; Σε ποιο στάδιο της εμπορικής σχέσης εμφανίζονται κυρίως και με ποιον τρόπο;*
- 7) *Υπάρχουν ΑΘΕΠ και σε άλλους τομείς του λιανικού εμπορίου, εκτός των τροφίμων; Εάν ναι, αναφέρετε συγκεκριμένα παραδείγματα.*
- 8) *Έχουν οι ΑΘΕΠ δυσμενείς επιπτώσεις ιδίως όσον αφορά την ικανότητα της εταιρείας σας να επενδύει και να καινοτομεί; Παρακαλείστε να αναφέρετε συγκεκριμένα παραδείγματα και να τα ποσοτικοποιήσετε στο μέτρο του δυνατού.*
- 9) *Επηρεάζουν οι ΑΘΕΠ τους καταναλωτές (π.χ. επηρεάζοντας τις τιμές, την επιλογή προϊόντων ή την καινοτομία); Παρακαλείστε να αναφέρετε συγκεκριμένα παραδείγματα και να τα ποσοτικοποιήσετε στο μέτρο του δυνατού.*
- 10) *Έχουν οι ΑΘΕΠ επιπτώσεις στο διασυνοριακό εμπόριο της ΕΕ; Έχουν οι ΑΘΕΠ ως αποτέλεσμα τον κατακερματισμό της ενιαίας αγοράς; Εάν ναι, εξηγήστε σε ποιο βαθμό οι ΑΘΕΠ έχουν αντίκτυπο στην ικανότητα της εταιρείας σας για διασυνοριακές εμπορικές συναλλαγές.*

3. ΝΟΜΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΘΕΜΙΤΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

3.1. Κατακερματισμένα νομικά πλαίσια σε εθνικό επίπεδο

Με την πάροδο των ετών, οι δημόσιες αρχές θεωρούν ολοένα και περισσότερο τις αθέμιτες πρακτικές στις σχέσεις μεταξύ προμηθευτών και αγοραστών ως σημαντικό πολιτικό ζήτημα. Κατά συνέπεια, πολλά κράτη μέλη έχουν λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση του ζητήματος των ΑΘΕΠ αλλά το έχουν πράξει με διάφορους τρόπους. Αυτό οδήγησε σε υψηλό βαθμό απόκλισης όσον αφορά το επίπεδο, τη φύση και τη νομική μορφή της παρεχόμενης προστασίας έναντι των ΑΘΕΠ σε εθνικό επίπεδο.

²⁴ Βλέπε «The functioning of the food supply chain and its effect on food prices in the European Union» (Η λειτουργία της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων και τα αποτελέσματά της στις τιμές των τροφίμων στην Ευρωπαϊκή Ένωση), *European Economy*, Occasional Papers 47, Μάιος 2009.

Η αφετηρία είναι συχνά η ανάλυση που διεξάγουν οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού προκειμένου να αξιολογηθεί ο ανταγωνισμός στον τομέα του λιανικού εμπορίου και ο ρόλος των εμπορικών πρακτικών στη σχέση λιανοπωλητή-προμηθευτή²⁵.

Σχέση του δικαίου του ανταγωνισμού και των νόμων για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές

Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ του δικαίου του ανταγωνισμού και των νόμων που έχουν ως στόχο την πρόληψη των αθέμιτων πρακτικών. Οι κανόνες για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές επιδιώκουν κυρίως διαφορετικό στόχο από το δίκαιο του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι ρυθμίζουν τις συμβατικές σχέσεις μεταξύ επιχειρήσεων, ορίζοντας συγκεκριμένους όρους που, για παράδειγμα, πρέπει να προσφέρουν οι προμηθευτές στους διανομείς, ανεξαρτήτως των πραγματικών ή των υποτιθεμένων συνεπειών για τον ανταγωνισμό στην αγορά. Αυτό συμβαίνει ιδίως με τη νομοθεσία που απαγορεύει στις επιχειρήσεις να επιβάλλουν, να αποσπούν ή να επιχειρούν να αποσπάσουν από τους εμπορικούς τους εταίρους αδικαιολόγητους, δυσανάλογους ή μη ανταποδοτικούς όρους και προϋποθέσεις²⁶.

Το δίκαιο του ανταγωνισμού μπορεί να καλύπτει ορισμένες ΑΘΕΠ στις σχέσεις κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων. Ωστόσο, δεν μπορεί να καλύψει όλες τις αθέμιτες πρακτικές, δεδομένου ότι έχει ως στόχο την προστασία του ανταγωνισμού στην αγορά και συνήθως αντιμετωπίζει καταστάσεις ισχύος στην αγορά²⁷. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν κανόνες περί ανταγωνισμού για την μονομερή συμπεριφορά οι οποίοι, για παράδειγμα, απαγορεύουν ή επιβάλλουν κυρώσεις για καταχρηστική συμπεριφορά έναντι οικονομικώς εξαρτημένων επιχειρήσεων ή/και κατάχρηση υπερβολικά ισχυρής διαπραγματευτικής θέσης.

Η πρόσφατη έκθεση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού (ΕΔΑ), το οποίο αποτελείται από τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συμπεραίνει ότι ορισμένες εμπορικές πρακτικές που θεωρούνται αθέμιτες από πολλούς ενδιαφερόμενους «δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού σε επίπεδο ΕΕ ή στα περισσότερα κράτη μέλη»²⁸.

Αστικό και εμπορικό δίκαιο και αθέμιτες εμπορικές πρακτικές

Όσον αφορά τις θεμιτές συμπεριφορές σε μεμονωμένες επιχειρηματικές σχέσεις, οι βασικές αρχές του αστικού ή/και του εμπορικού δικαίου μπορεί να προσφέρουν κάποιο επίπεδο

²⁵ Βλ., μεταξύ άλλων, για την Πορτογαλία, Autoridade da Concorrência, έκθεση σχετικά με τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των μεγάλων ομίλων λιανικών πωλήσεων και των προμηθευτών τους, Οκτώβριος 2010· για το ΗΒ, Competition Commission, The supply of groceries in the UK market investigation (έρευνα για την προμήθεια ειδών παντοπωλείου στην αγορά του ΗΒ), 30 Απριλίου 2008· για τη Σουηδία, Konkurrensverket, Mat och marknad — från bonde till bord, Απρίλιος 2011· για την Ισπανία, Comisión Nacional de la Competencia, 5 Οκτωβρίου 2011, Informe sobre el código de buenas prácticas de distribución del automóvil και Informe sobre el anteproyecto de ley de contratos de distribución· για τη Φινλανδία, Kilpailuviraston Päivittäistavarakauppa koskeva selvityksiä. Άλλες μελέτες αναφέρονται στην έκθεση του ΕΔΑ που παρατίθεται στην υποσημείωση 8.

²⁶ Η αιτιολογική σκέψη 9 του κανονισμού 1/2003 διακρίνει ρητώς μεταξύ του δικαίου του ανταγωνισμού (που περιλαμβάνει τους εθνικούς κανόνες για τις μονομερείς συμπεριφορές οι οποίοι είναι αυστηρότεροι από το άρθρο 102) και των νόμων για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές.

²⁷ Στο ίδιο.

²⁸ Βλ. έκθεση του ΕΔΑ, σκέψη 26, υποσημείωση 8 ανωτέρω.

προστασίας έναντι των ΑΘΕΠ. Μια γενική έννοια της υποχρέωσης δικαιοσύνης υφίσταται στα περισσότερα κράτη μέλη. Συνήθως αφορά την εφαρμογή εννοιών όπως η συμπεριφορά που αντίκειται στα χρηστά ήθη συμπεριφοράς, οι ενέργειες/διαπραγματεύσεις σύμφωνα με τις αρχές της καλής πίστης, τα χρηστά ήθη, η ισότιμη μεταχείριση ή η πίστη. Η μη συμμόρφωση με τις αρχές αυτές κατά κανόνα καθιστά συμβάσεις άκυρες ή μη εκτελεστές ενώπιον των δικαστηρίων.

Ειδικά εθνικά πλαίσια για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές

Ορισμένα κράτη μέλη έχουν διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της προστασίας που παρέχεται δυνάμει του αστικού δικαίου για την αντιμετώπιση του αυξανόμενου αριθμού κρουσμάτων ΑΘΕΠ²⁹. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν χρησιμοποιηθεί διάφορα εθνικά μέσα. Αν και η προτιμώμενη επιλογή ορισμένων κρατών μελών είναι η θέσπιση ειδικής νομοθεσίας για το θέμα³⁰, άλλα κράτη μέλη θεσπίζουν ή προωθούν κώδικες δεοντολογίας ή προτίθενται να το πράξουν³¹.

Ομοίως, υπάρχουν σημαντικές διαφορές στην προσέγγιση των κρατών μελών όσον αφορά το πεδίο κάλυψης των σχετικών νομικών μέσων ή μέσων αυτορρύθμισης. Ενώ σε ορισμένα κράτη μέλη οι κανόνες παρέχουν προστασία έναντι των ΑΘΕΠ στην αλυσίδα εφοδιασμού λιανικής ή σε ένα δεδομένο τομέα του λιανικού εμπορίου, σε άλλα οι κανόνες εφαρμόζονται σε όλους τους τομείς. Για παράδειγμα, στην Πορτογαλία,³² τη Σλοβενία,³³ την Ισπανία,³⁴ το Βέλγιο³⁵ και το Ηνωμένο Βασίλειο³⁶ υπάρχουν κώδικες δεοντολογίας που επικεντρώνονται στην αλυσίδα εφοδιασμού ειδών παντοπωλείου³⁷, ενώ στις Κάτω Χώρες και την Ιρλανδία υπάρχουν σχέδια να θεσπιστούν παρόμοιοι κώδικες. Η Τσεχική Δημοκρατία, η Ουγγαρία και η Ιταλία έχουν θεσπίσει νόμους που καλύπτουν τις ΑΘΕΠ στον τομέα των γεωργικών προϊόντων διατροφής. Ομοίως, στον τομέα του λιανικού εμπορίου αυτοκινήτων, η αυτορρύθμιση είναι το προτιμώμενο μέσο για την αντιμετώπιση των ΑΘΕΠ. Αντίθετα, οι διατάξεις του γαλλικού εμπορικού δικαίου οι οποίες αφορούν τις ΑΘΕΠ εφαρμόζονται στις σχέσεις μεταξύ επιχειρήσεων σε όλους τους τομείς.

²⁹ Αυτό έγινε είτε εντός του πεδίου του αστικού δικαίου, για παράδειγμα με τη θέσπιση ειδικών διατάξεων του εμπορικού δικαίου (π.χ. Γαλλία), είτε υπό το διοικητικό δίκαιο.

³⁰ Π.χ. Γαλλία, Βέλγιο, Ιταλία και Ισπανία.

³¹ Π.χ. Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Σλοβενία και Ισπανία.

³² Κώδικας δεοντολογίας των επιχειρήσεων (1997), που καταρτίστηκε από την ένωση διανομέων και τη διάσκηνη εκπροσώπων της βιομηχανίας.

³³ Κώδικας δεοντολογίας των επιχειρήσεων.

³⁴ Κώδικας εμπορικής δεοντολογίας στον τομέα της διανομής αυτοκινήτων υπογεγραμμένος από τους φορείς ANFAC, ANIACAM, FACONAUTO και GANVAM στις 10.06.2011 συμφωνία της 1.08.2007 μεταξύ FIAB και ASEDas σχετικά με τη σύσταση εμπορικής δεοντολογίας για τη βελτίωση της διαχείρισης μέσω της αλυσίδας αξίας και την ενίσχυση της επιχειρηματικής συνεργασίας και συμφωνία της 29.07.2011 για τον κώδικα εμπορικής δεοντολογίας κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων στην Καταλονία.

³⁵ Κώδικας δεοντολογίας για δίκαιες σχέσεις μεταξύ προμηθευτών και αγοραστών στην αλυσίδα γεωργικών προϊόντων διατροφής της 20ής Μαΐου 2010.

³⁶ Κώδικας δεοντολογίας για την προμήθεια ειδών παντοπωλείου (Groceries Supply Code of Practices / GSCOP).

³⁷ Ευρωπαϊκό δίκτυο ανταγωνισμού, έκθεση για την επιβολή του δικαίου ανταγωνισμού και τις ενέργειες παρακολούθησης των αγορών από τις ευρωπαϊκές αρχές ανταγωνισμού στον τομέα των τροφίμων, Μάιος 2012, σ. 118.

Επιπλέον, μπορεί να αναμένεται ότι τα προβλήματα στην ενιαία αγορά που οφείλονται στις διαφορές των νομοθεσιών των κρατών μελών θα αυξηθούν με την πάροδο του χρόνου λόγω της αύξησης της χρήσης του ηλεκτρονικού εμπορίου και της παγκοσμιοποίησης γενικότερα.

Η επακόλουθη απόκλιση στην προστασία από τις ΑΘΕΠ μπορεί να αποθαρρύνει τις επιχειρήσεις από την ανάληψη δραστηριοτήτων εκτός του κράτους μέλους καταγωγής τους. Η κατάσταση επιδεινώνεται περαιτέρω επειδή τα εθνικά νομικά πλαίσια υφίστανται συχνές μεταβολές, πράγμα που δείχνει ότι τα μέτρα για την καταπολέμηση των ΑΘΕΠ δεν είναι πάντοτε επιτυχή διότι πρέπει να ακολουθούν την ανάπτυξη νέων ΑΘΕΠ. Κατά συνέπεια, οι επιχειρήσεις που πλήττονται από ΑΘΕΠ ισχυρίζονται ότι είναι δύσκολο και δαπανηρό να παρακολουθούν τα νόμιμα δικαιώματα που απολαμβάνουν στα διάφορα κράτη μέλη, ιδίως όταν πρόκειται για ΜΜΕ.

Στα κράτη μέλη στα οποία δεν υπάρχουν ειδικά πλαίσια για τις ΑΘΕΠ, το σκεπτικό που προβάλλεται συνήθως είναι ότι η γενική νομοθεσία περί ανταγωνισμού είναι επαρκώς αποτελεσματική για την αντιμετώπιση του προβλήματος (Τσεχική Δημοκρατία) ή ότι υπάρχει μια κάποια απροθυμία παρακώλυσης της συμβατικής ελευθερίας των μερών (ΗΒ), ιδίως όταν δεν υπάρχει παράβαση των κανόνων περί ανταγωνισμού³⁸. Μερικές φορές προβάλλεται ένα πιο γενικό επιχείρημα που αφορά την αποτελεσματικότητα και την ανάγκη για νομοθεσία περί ΑΘΕΠ καθώς και τον πιθανό αντίκτυπο, συμπεριλαμβανομένου του αντικτύπου στις τιμές.

3.2. Προστασία από τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές σε επίπεδο ΕΕ

Παρόλο που το ζήτημα των ΑΘΕΠ έχει τεθεί στο πλαίσιο ορισμένων πρόσφατων πρωτοβουλιών³⁹, προς το παρόν δεν υπάρχει ειδικό ρυθμιστικό πλαίσιο της ΕΕ σχετικά με το ζήτημα των ΑΘΕΠ στην αλυσίδα εφοδιασμού Β2Β τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων.

Το δίκαιο του ανταγωνισμού της ΕΕ αποσκοπεί στο να συμβάλει στην οικοδόμηση και διατήρηση της ενιαίας αγοράς και την ενίσχυση της ευημερίας των καταναλωτών⁴⁰. Επιδιώκει να εξασφαλίσει όρους υπό τους οποίους η αγορά μπορεί να λειτουργήσει σωστά και δεν το αφορά η δίκαιη μεταχείριση στις μεμονωμένες εμπορικές σχέσεις, εκτός εάν αυτές συνεπάγονται δυσλειτουργία της αγοράς λόγω της ύπαρξης ισχύος στην αγορά. Ως αποτέλεσμα, το δίκαιο του ανταγωνισμού της ΕΕ θα μπορούσε να αντιμετωπίσει ορισμένες αλλά όχι όλες τις ΑΘΕΠ.

Άλλα διατομεακά μέσα της ΕΕ αποσκοπούν επίσης στην αντιμετώπιση των αθέμιτων πρακτικών στις εμπορικές σχέσεις. Η οδηγία για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές⁴¹ καλύπτει μόνο την πτυχή του ζητήματος που αφορά τις σχέσεις μεταξύ επιχειρήσεων και

³⁸ Βλ. ειδικό πρόγραμμα του ΔΔΑ για την ετήσια διάσκεψη του Κιότο. Έκθεση του 2008 σχετικά με την κατάχρηση υπερβολικά ισχυρής διαπραγματευτικής θέσης.

³⁹ Βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων στην Ευρώπη (COM(2009) 591 της 28ης Οκτωβρίου 2009). Μια ενιαία αγορά για την Ευρώπη του 21ου αιώνα, COM(2007) 725 της 20ής Νοεμβρίου 2007), έκθεση παρακολούθησης της αγοράς εμπορίου και διανομής (βλ. σημείωση 11 ανωτέρω), Πράξη για την ενιαία αγορά (βλ. σημείωση 13 ανωτέρω).

⁴⁰ Βλ. Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2010, COM(2011) 328 τελικό, παράγραφος 9.

⁴¹ Οδηγία 2005/29/ΕΚ, για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά.

καταναλωτών, αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα ότι πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά η ανάγκη για δράση σε επίπεδο ΕΕ στον τομέα Β2Β⁴². Η νομοθεσία αυτή εναρμονίζει πλήρως την προστασία των καταναλωτών πριν, κατά τη διάρκεια και ύστερα από μια εμπορική συναλλαγή από πρακτικές που είναι αντίθετες προς τις απαιτήσεις της επαγγελματικής ευσυνειδησίας και μπορούν να επηρεάσουν την οικονομική τους συμπεριφορά. Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να επεκτείνουν τους κανόνες αυτούς σε πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων, και ορισμένα από αυτά το έχουν πράξει. Η οδηγία ισχύει υπό την επιφύλαξη του δικαίου των συμβάσεων και, ιδίως, των κανόνων εγκυρότητας, διαμόρφωσης ή αποτελέσματος μιας σύμβασης. Στον τομέα του μάρκετινγκ, η οδηγία για την παραπλανητική και τη συγκριτική διαφήμιση⁴³ προβλέπει ήδη κανόνες ελάχιστης προστασίας σε ολόκληρη την Ευρώπη και προστατεύει τους συναλλασσόμενους, τόσο τους πελάτες όσο και τους ανταγωνιστές, από την παραπλανητική διαφήμιση. Πρόσφατα, η Επιτροπή παρουσίασε μελλοντικές δράσεις στο πεδίο των παραπλανητικών πρακτικών μάρκετινγκ μεταξύ επιχειρήσεων⁴⁴ όπου θα περιλαμβάνεται η ενίσχυση των κανόνων επιβολής και των ουσιαστικών κανόνων που προστατεύουν τις επιχειρήσεις από συστήματα παραπλάνησης στην Ευρώπη. Ειδικότερα, η Επιτροπή προτίθεται να προτείνει νομοθετική αναθεώρηση της οδηγίας για την παραπλανητική και συγκριτική διαφήμιση.

Επιπρόσθετα, η οδηγία για τις καθυστερήσεις πληρωμών⁴⁵ αφορά το συγκεκριμένο θέμα των όρων πληρωμής. Αφετέρου, οι κανονισμοί 593/2008 και 864/2007 για το εφαρμοστέο δίκαιο σε συμβατικές και εξωσυμβατικές ενοχές, αντίστοιχα, προβλέπουν ένα ολοκληρωμένο σύνολο κανόνων για τον προσδιορισμό της νομοθεσίας που εφαρμόζεται σε διαφορές οι οποίες αφορούν αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, στο μέτρο που αυτές συνεπάγονται, συμβατικές ή εξωσυμβατικές ενοχές μεταξύ των μερών.

Όσον αφορά τους διάφορους τομείς, οι αρχές της δίκαιης μεταχείρισης στις συμβατικές σχέσεις έχουν εισαχθεί στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων⁴⁶. Αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τις υποχρεωτικές γραπτές συμβάσεις μεταξύ των γεωργών και των μεταποιητών και την υποχρέωση των αγοραστών να παρέχουν στους παραγωγούς ελάχιστη διάρκεια σύμβασης. Έχουν επίσης διερευνηθεί σε επίπεδο ΕΕ ορισμένες τομεακές λύσεις αυτορρύθμισης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι μόνον οι καταναλωτές προστατεύονται από τις καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις από την οδηγία για τις καταχρηστικές ρήτρες⁴⁷. Σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτή, συμβατικός όρος ο οποίος

---

⁴² Στο ίδιο, αιτιολογική σκέψη (8) που «προστατεύει άμεσα τα οικονομικά συμφέροντα των καταναλωτών από τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές. [...] υπάρχουν άλλες εμπορικές πρακτικές οι οποίες, μολονότι δεν βλάπτουν τους καταναλωτές, ενδέχεται να βλάψουν τους ανταγωνιστές και τους πελάτες των επιχειρήσεων. Η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει προσεκτικά την ανάγκη να αναληφθεί κοινοτική δράση στο πεδίο του αθέμιτου ανταγωνισμού που δεν καλύπτεται από την οδηγία και, εφόσον είναι αναγκαίο, να υποβάλει πρόταση προκειμένου να καλύψει τις άλλες αυτές πλευρές».

⁴³ Οδηγία 2006/114/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, για την παραπλανητική και τη συγκριτική διαφήμιση.

⁴⁴ Για την προστασία των επιχειρήσεων από τις παραπλανητικές πρακτικές μάρκετινγκ και την εξασφάλιση αποτελεσματικής εφαρμογής του νόμου. Αναθεώρηση της οδηγίας 2006/114/ΕΚ για την παραπλανητική και τη συγκριτική διαφήμιση (COM(2012) 702).

⁴⁵ Οδηγία 2011/7/ΕΕ για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές.

⁴⁶ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 261/2012 όσον αφορά τις συμβατικές σχέσεις στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων.

⁴⁷ Οδηγία 93/13/ΕΟΚ σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές.

δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης θεωρείται καταχρηστικός εάν, σε αντίθεση με την απαίτηση καλής πίστης, προκαλεί σημαντικές ανισοροπίες στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ενδιαφερομένων μερών που προκύπτουν από τη σύμβαση, σε βάρος του καταναλωτή. Στο πλαίσιο των νομοθετικών προτάσεων της μεταρρύθμισης της κοινής αλιευτικής πολιτικής, η Επιτροπή έχει ήδη αναλάβει μια σειρά τομεακών πρωτοβουλιών για την προώθηση θεμιτών όρων συναλλαγής στις σχέσεις μεταξύ επιχειρήσεων στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας⁴⁸.

Ορισμένες νομοθετικές διατάξεις σε επίπεδο ΕΕ μπορεί να αντιμετωπίζουν μερικώς τις ΑΘΕΠ στις εμπορικές σχέσεις. Ωστόσο, αυτό μπορεί να δημιουργήσει ένα συνονθύλευμα κανόνων που μπορεί να τίθενται σε εφαρμογή ανάλογα με τις συγκεκριμένες σχετικές πρακτικές ή όταν η εταιρεία που χρησιμοποιεί τις πρακτικές διαθέτει ισχύ στην αγορά. Πάντως, συνολικά, μια εταιρεία που αντιμετωπίζει ΑΘΕΠ από επιχειρηματικό εταίρο δεν μπορεί να έχει συνεπή προστασία σε όλη την ΕΕ. Αυτός ο νομικός κατακερματισμός σε ολόκληρη την ενιαία αγορά μπορεί να αποθαρρύνει ή να αποτρέπει τις εταιρείες από την ανάληψη δραστηριοτήτων εκτός του κράτους μέλους καταγωγής τους.

Το 2011 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε μια ενιαία δέσμη κανόνων δικαίου των πωλήσεων που μπορούν να χρησιμοποιούνται για τις διασυνοριακές πωλήσεις υλικών κινητών αγαθών και ψηφιακού περιεχομένου⁴⁹. Το εν λόγω κοινό ευρωπαϊκό δίκαιο των πωλήσεων (ΚΕΔΠ) θα είναι προαιρετικό: τα μέρη μιας σύμβασης μπορούν να επιλέξουν να το χρησιμοποιήσουν, αλλά δεν είναι υποχρεωμένα να το πράττουν. Για να είναι εφαρμοστέο στις σχέσεις B2B, τουλάχιστον ένα από τα μέρη θα πρέπει να είναι ΜΜΕ. Το ΚΕΔΠ ασχολείται ειδικά με τις ΜΜΕ προκειμένου να τις προστατεύσει από τη μονομερή επιβολή δυσμενών όρων. Ορισμένοι κανόνες θα είναι κανόνες που ισχύουν ελλείψει επιλογής: για παράδειγμα, το ΚΕΔΠ ορίζει ότι εάν η τιμή δεν έχει ρητά συμφωνηθεί, η τιμή που εφαρμόζεται συνήθως σε συγκρίσιμες καταστάσεις είναι πληρωτέα ή ότι μια σύμβαση αορίστου χρόνου μπορεί να καταγγελθεί από το ένα μέρος μόνο μετά από εύλογη προθεσμία προειδοποίησης. Ορισμένες διατάξεις που εγγυώνται την ορθή ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων και των δύο πλευρών είναι τόσο σημαντικές που θα είναι υποχρεωτικές:

- Κάθε μέρος έχει υποχρέωση να ενεργεί σύμφωνα με την καλή πίστη και τα χρηστά συναλλακτικά ήθη.
- Συμβατικοί όροι που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης σε συμβάσεις μεταξύ επιχειρήσεων θεωρούνται καταχρηστικοί εάν η χρήση τους έρχεται σε κατάφωρη αντίθεση με την ορθή εμπορική πρακτική, την καλή πίστη και τα χρηστά συναλλακτικά ήθη. Μπορεί να γίνει επίκλησή τους κατά του ετέρου μέρους μόνο αν το έτερο μέρος τους γνώριζε ή αν το πρώτο συμβαλλόμενο μέρος έλαβε εύλογα μέτρα για να επιστήσει την προσοχή του ετέρου μέρους σ' αυτούς.
- Όταν ένα μέρος έχει το δικαίωμα να καθορίζει μονομερώς το τίμημα και ο καθορισμός από αυτό το μέρος υπερβαίνει προφανώς τα όρια του ευλόγου, είναι πληρωτέο το τίμημα που χρεώνεται συνήθως.

---

⁴⁸ COM(2011) 416 τελικό της 13ης Ιουλίου 2011.

⁴⁹ Πρόταση κανονισμού σχετικά με τη θέσπιση κοινού ευρωπαϊκού δικαίου των πωλήσεων, COM(2011) 635.

- Μια σύμβαση μπορεί να ακυρωθεί εάν υπήρξε αθέμιτη εκμετάλλευση ενός εκ των μερών, π.χ. το εν λόγω μέρος ήταν άπειρο και το έτερο μέρος το γνώριζε ή όφειλε να το γνωρίζει και εκμεταλλεύθηκε την κατάσταση του πρώτου μέρους για να επιτύχει υπερβολικό κέρδος ή αθέμιτο πλεονέκτημα. Τα μέρη δεν μπορούν να συντομεύσουν την προθεσμία παραγραφής με βάση την πραγματική ή υποτιθέμενη γνώση των γεγονότων σε λιγότερο από ένα έτος και δεν μπορούν να την παρατείνουν σε πάνω από δέκα έτη.

Ερωτήσεις:

- 11) *Τα υφιστάμενα εθνικά ρυθμιστικά πλαίσια/πλαίσια αυτορρύθμισης αντιμετωπίζουν επαρκώς τις ΑΘΕΠ σε ορισμένα κράτη μέλη; Αν όχι, γιατί;*
- 12) *Αποτελεί πρόβλημα η έλλειψη ειδικών εθνικών ρυθμιστικών πλαισίων/πλαισίων αυτορρύθμισης για την αντιμετώπιση ΑΘΕΠ στις χώρες όπου δεν υπάρχουν;*
- 13) *Τα μέτρα που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των ΑΘΕΠ έχουν επιπτώσεις μόνο στις εγχώριες αγορές ή επίσης στο διασυνοριακό εμπόριο/παροχή υπηρεσιών; Εάν ναι, παρακαλείστε να εξηγήσετε τον αντίκτυπο στην ικανότητα της εταιρείας σας για διασυνοριακές εμπορικές συναλλαγές. Οι διαφορές μεταξύ των εθνικών ρυθμιστικών πλαισίων/πλαισίων αυτορρύθμισης οδηγούν σε κατακερματισμό της ενιαίας αγοράς;*
- 14) *Θεωρείτε ότι θα πρέπει να αναληφθεί περαιτέρω δράση σε επίπεδο ΕΕ;*
- 15) *Στις περιπτώσεις όπου υφίσταται, η κανονιστική ρύθμιση των ΑΘΕΠ έχει θετικά αποτελέσματα; Υπάρχουν πιθανά μειονεκτήματα/προβλήματα που συνδέονται με τη θέσπιση κανονιστικής ρύθμισης των ΑΘΕΠ, π.χ. με την επιβολή αδικαιολόγητων περιορισμών στην ελευθερία των συμβάσεων; Διευκρινίστε.*

4. ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΕΜΙΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

4.1. Μηχανισμοί επιβολής σε εθνικό επίπεδο

Το επίπεδο προστασίας του ασθενέστερου συμβαλλόμενου μέρους σε μια σχέση B2B διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Διάφοροι μηχανισμοί επιβολής χρησιμοποιούνται σε εθνικό επίπεδο για την αντιμετώπιση των ΑΘΕΠ. Σ' αυτούς περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα ένδικα μέσα (στα περισσότερα κράτη μέλη), οι ενδεχόμενες ενέργειες των αρχών ανταγωνισμού βάσει των εθνικών κανόνων για τις μονομερείς συμπεριφορές (π.χ. Ισπανία), οι διοικητικές προσφυγές (π.χ. Γαλλία) και οι διαμεσολαβητές (π.χ. ΗΒ).

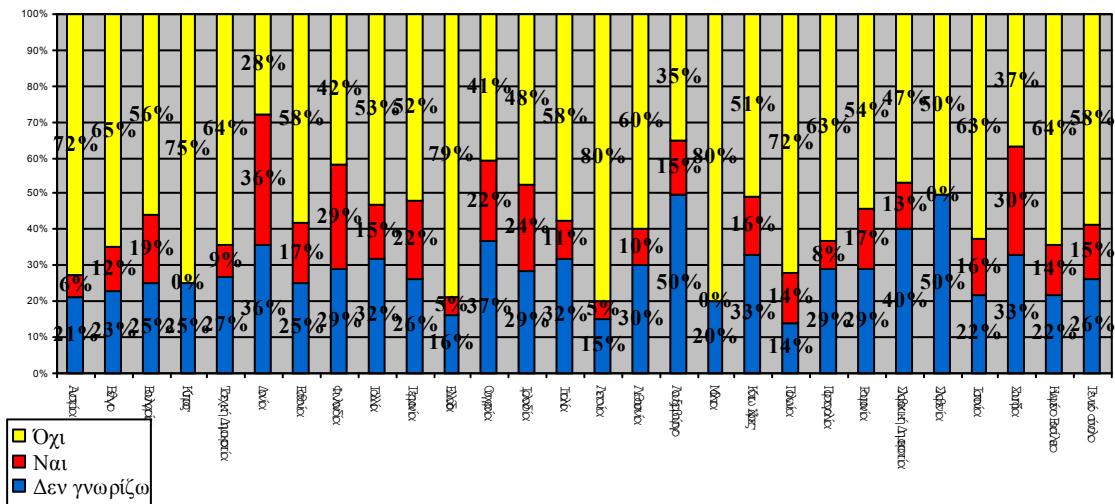
Η ισχύς των αρχών επιβολής ποικίλλει ανάλογα με το μέσο επιβολής που χρησιμοποιεί το κάθε κράτος μέλος. Ορισμένοι φορείς δεν είναι σε θέση να αποδέχονται ανώνυμες καταγγελίες (π.χ. τα δικαστήρια), άλλοι δεν μπορούν να προστατεύουν την ανωνυμία των καταγγελλόντων καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας (π.χ. οι αρχές ανταγωνισμού σε

ορισμένα κράτη μέλη), ενώ μια τρίτη κατηγορία επιτρέπεται να αρχίζει έρευνες μόνο με βάση αξιόπιστα στοιχεία (π.χ. η αρμόδια αρχή του ΗΒ στο πλαίσιο του κώδικα δεοντολογίας για την προμήθεια ειδών παντοπωλείου ή το γαλλικό Υπουργείο Οικονομίας).

Η ποικιλία των προσεγγίσεων που εφαρμόζουν τα κράτη για την αντιμετώπιση του ζητήματος των ΑΘΕΠ μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικό κατακερματισμό της ενιαίας αγοράς. Οι επιχειρήσεις, ιδίως οι ΜΜΕ, δυσκολεύονται να εντοπίσουν μέσα έννομης προστασίας που είναι διαθέσιμα στα διάφορα κράτη μέλη.

Τέλος, εκτός από τις αποκλίνουσες προσεγγίσεις που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη, μια πρόσφατη διαβούλευση με τις επιχειρήσεις δείχνει ότι οι υφιστάμενοι μηχανισμοί επιβολής θεωρούνται ανεπαρκείς (βλέπε [σχήμα 1](#) κατωτέρω).

Σχήμα 1: Αντιληπτή επάρκεια των υφιστάμενων μηχανισμών επιβολής ανά κράτος μέλος λειτουργίας (EBTP, 2012)

Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες της έρευνας της ευρωπαϊκής ελεγκτικής μονάδας επιχειρήσεων (EBTP), η επικρατούσα έλλειψη επαρκών μηχανισμών επιβολής για την προστασία των ασθενέστερων μερών από τις ΑΘΕΠ παρεμποδίζει την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και του εμπορίου, ιδίως σε διασυνοριακές καταστάσεις. Αυτό έχει σημαντικό αντίκτυπο στις ΜΜΕ, οι οποίες είναι λιγότερο πιθανόν να έχουν στη διάθεσή τους τα απαραίτητα μέσα για να καλύψουν το δυνητικά υψηλό κόστος της νομικής εκπροσώπησης, δεδομένης της πολυπλοκότητας των διαδικασιών αυτών και της έλλειψης γνώσεων σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους με βάση τα διαθέσιμα μέσα έννομης προστασίας.

4.2. Μηχανισμοί επιβολής σε επίπεδο ΕΕ

Όπως εξηγείται στο τμήμα 3.2 παραπάνω, στο παρόν στάδιο δεν υπάρχει ειδικός μηχανισμός επιβολής κατά των ΑΘΕΠ σε επίπεδο ΕΕ. Ωστόσο, υπάρχουν διάφορα διατομεακά μέσα που

καλύπτουν εν γένει τις δικαστικές διαφορές και, ως εκ τούτου, και τις δικαστικές διαδικασίες που αφορούν ΑΘΕΠ⁵⁰.

Όσον αφορά τις παραπλανητικές πρακτικές μάρκετινγκ B2B, η Επιτροπή ανακοίνωσε κατά την επανεξέταση της οδηγίας 2006/114/EK το 2012 ότι θα συγκροτήσει μηχανισμό συνεργασίας για την επιβολή του νόμου⁵¹ προκειμένου να ενισχυθεί η διασυννοριακή συνεργασία και να εξασφαλιστεί καλύτερη προστασία κατά των πλέον επιβλαβών συστημάτων παραπλανητικού μάρκετινγκ.

Όπως προαναφέρθηκε, οι εκπρόσωποι των φορέων της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων στο πλαίσιο του φόρουμ υψηλού επιπέδου για τη βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων εξέτασαν επίσης διάφορες εναλλακτικές δυνατότητες επίλυσης διαφορών για την επιβολή των καθορισμένων αρχών ορθής πρακτικής. Η προσέγγιση αυτή είναι εξειδικευμένη κατά τομέα, ενώ η παρούσα Πράσινη Βίβλος ασχολείται με το ζήτημα των ΑΘΕΠ στις σχέσεις κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων με μια διατομεακή προσέγγιση. Η Επιτροπή, παράλληλα με τη διαβούλευση που δρομολογείται με την παρούσα Πράσινη Βίβλο, θα παρακολουθεί τις συγκεκριμένες εξελίξεις στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων και θα αρχίσει εργασίες για την εκτίμηση των επιπτώσεων των διαφόρων επιλογών ώστε να επιτευχθεί μια δίκαιη και αποτελεσματική λύση στο θέμα των ΑΘΕΠ.

Παρά την ύπαρξη αυτών των διατομεακών μέσων που ισχύουν ήδη για τις ΑΘΕΠ, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα διάφορα είδη ΑΘΕΠ που αναφέρονται στο τμήμα 5 κατωτέρω, θα χρειαστεί ίσως να εξασφαλιστεί η ύπαρξη, σε όλα τα κράτη μέλη, μιας κοινής δέσμης αρχών επιβολής. Τα καλυπτόμενα θέματα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν κατάλληλη αντιμετώπιση του «παράγοντα φόβου» που περιγράφεται ανωτέρω, χρησιμοποιώντας, επί παραδείγματι, την εκχώρηση εξουσιών στις αρμόδιες εθνικές αρχές να κινούν αυτεπάγγελτες ενέργειες και να αποδέχονται ανώνυμες καταγγελίες. Επιπλέον, μια τέτοια κοινή δέσμη αρχών επιβολής μπορεί επίσης να προβλέπει ότι οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να επιβάλλουν κατάλληλες κυρώσεις. Αυτές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, τη δυνατότητα εντολής συμμόρφωσης με τις θεμιτές πρακτικές, την αξίωση αποζημίωσης, την επιβολή προστίμων με αποτρεπτικό αποτέλεσμα και τη δημοσιοποίηση των διαπιστώσεών τους. Οι ισχύοντες εθνικοί κανόνες θα μπορούσαν να προσφέρουν παραδείγματα πιο αποτελεσματικών μηχανισμών επιβολής που θα συμπεριληφθούν σε αυτή την κοινή δέσμη αρχών επιβολής.

---

⁵⁰ Οδηγία 2002/8 περί νομικής συνδρομής (δημιουργία πλαισίου για την παροχή νομικής αρωγής σε διασυννοριακές διαφορές)· οδηγία 2008/52 για τη διαμεσολάβηση (διασφάλιση του κατάλληλου συντονισμού μεταξύ της διαμεσολάβησης και των δικαστικών διαδικασιών)· κανονισμός 44/2001 για τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (καθορισμός των δικαστηρίων στην ΕΕ που είναι αρμόδια για την εκδίκαση κάθε διαφοράς και του τρόπου με τον οποίο οι αποφάσεις που εκδίδονται σε ένα κράτος μέλος αναγνωρίζονται και εκτελούνται σε άλλα κράτη μέλη – πρέπει να σημειωθεί ότι ο εν λόγω κανονισμός αναδιατυπώθηκε με τον κανονισμό 1215/2012, ο οποίος θα καταργήσει τη συνολική ενδιάμεση διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσης)· κανονισμοί 1896/2006 και 861/2007 (θέσπιση ενιαίων ευρωπαϊκών δικαστικών διαδικασιών για τις μη αμφισβητούμενες αξιώσεις και τις μικροδιαφορές, αντίστοιχα), καθώς και οι κανονισμοί 593/2008 και 864/2008 που αναφέρονται ανωτέρω, οι οποίοι εξασφαλίζουν ασφάλεια δικαίου ως προς το αποτέλεσμα των διαφορών στην Ευρώπη.

⁵¹ COM(2012) 702 τελικό.

Ερωτήσεις:

- 16) *Υπάρχουν σημαντικές διαφορές όσον αφορά τη νομική μεταχείριση των ΑΘΕΠ μεταξύ των κρατών μελών; Εάν συμβαίνει αυτό, οι εν λόγω διαφορές εμποδίζουν το διασυνοριακό εμπόριο; Παρακαλείστε να αναφέρετε συγκεκριμένα παραδείγματα και ποσοτικά στοιχεία σχετικά με τις επιπτώσεις, στο μέτρο του δυνατού.*
- 17) *Σε περίπτωση που υπάρχουν τέτοιου είδους αρνητικές επιπτώσεις, σε ποιο βαθμό θα πρέπει να αντιμετωπιστεί το θέμα αυτό με μια κοινή προσέγγιση της επιβολής της ΕΕ;*
- 18) *Θα πρέπει να εκχωρηθούν στους σχετικούς φορείς επιβολής διερευνητικές εξουσίες, όπου θα περιλαμβάνεται το δικαίωμα να κινούν αυτεπάγγελτες ενέργειες, να επιβάλλουν κυρώσεις και να αποδέχονται ανώνυμες καταγγελίες;*

5. ΕΙΔΗ ΑΘΕΜΙΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

Τα αποτελέσματα των ερευνών και εξετάσεων που περιγράφονται παραπάνω δείχνουν ότι οι ΑΘΕΠ θεωρούνται σύνηθες φαινόμενο που εμφανίζεται κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ. Επιπλέον, έχουν εντοπιστεί διάφορα είδη ΑΘΕΠ ή συναφή ζητήματα και περιγράφονται παρακάτω. Με βάση τις αρχές και τα παραδείγματα θεμιτών και αθέμιτων πρακτικών στις κάθετες σχέσεις στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων του φόρουμ υψηλού επιπέδου για τη βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων και τις εργασίες που διεξάγει η Επιτροπή σχετικά με την αλυσίδα εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων, έχουν εντοπιστεί επτά τύποι ΑΘΕΠ. Οι εν λόγω ΑΘΕΠ εκτίθενται λεπτομερώς στις παραγράφους που ακολουθούν, μαζί με ενδεχόμενες ορθές πρακτικές που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην αντιμετώπισή τους.

5.1. Ασαφείς συμβατικές ρήτρες

Η πιο κοινή μορφή ΑΘΕΠ (αναγνωρισμένη από τις μελέτες και έρευνες που αναφέρονται ανωτέρω) οφείλεται σε διφορούμενους συμβατικούς όρους που καθιστούν δυνατή την επιβολή πρόσθετων υποχρεώσεων στα ασθενέστερα συμβαλλόμενα μέρη.

Ως στοιχείο θεμιτής πρακτικής θα μπορούσε να αναφερθεί το ότι τα συμβαλλόμενα μέρη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών κυρώσεων στις συμβάσεις προβλέπονται ρητώς, με διαφάνεια και με σαφήνεια. Τα συμβαλλόμενα μέρη θα πρέπει να παρέχουν ακριβείς και λεπτομερείς πληροφορίες όσον αφορά τις εμπορικές τους σχέσεις. Θα μπορούσε επίσης να περιλαμβάνεται η πρόβλεψη ότι οι συμβατικές κυρώσεις θα πρέπει να είναι ανάλογες προς την προκληθείσα ζημία. Οι συμβάσεις θα πρέπει να περιέχουν ρήτρες που καθορίζουν τις περιστάσεις και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπονται μεταγενέστερες μεταβολές του κόστους ή της τιμής των προϊόντων ή των υπηρεσιών.

5.2. Έλλειψη γραπτών συμβάσεων

Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι περιστάσεις υπό τις οποίες μπορεί να εμφανισθούν ΑΘΕΠ. Είναι ευκολότερο να επιβληθούν ΑΘΕΠ όταν οι συμβάσεις δεν εκτίθενται σε γραπτή μορφή, δεδομένου ότι τα μέρη δεν έχουν μόνιμη απόδειξη των συμφωνηθέντων όρων.

Ως στοιχείο θεμιτής πρακτικής, θα μπορούσε να προβλέπεται ότι τα συμβαλλόμενα μέρη θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι οι συμφωνίες γίνονται γραπτώς, εκτός αν αυτό είναι ανέφικτο για ένα ή και για τα δύο μέρη. Το περιεχόμενο των γραπτών συμβάσεων πρέπει να επιβεβαιώνεται εγγράφως από ένα τουλάχιστον συμβαλλόμενο μέρος μετά τη σύναψή τους.

5.3. Αναδρομικές αλλαγές στις συμβάσεις

Οι αναδρομικές αλλαγές, όπως οι αφαιρέσεις από το τιμολογηθέν ποσό για την κάλυψη τελών προώθησης, οι μονομερείς εκπτώσεις με βάση τις ποσότητες που πωλήθηκαν, τα τέλη για δικαιώματα εισόδου κ.λπ. είναι δυνατόν να φαίνονται εκ πρώτης όψεως δικαιολογημένες, αλλά θα μπορούσαν να είναι καταχρηστικές εάν δεν έχουν ήδη συμφωνηθεί με επαρκώς ακριβή τρόπο.

Στοιχεία θεμιτής πρακτικής θα μπορούσαν να είναι ότι οι όροι θα πρέπει να είναι δίκαιοι για αμφοτέρωτα τα μέρη. Κάθε συμφωνία θα πρέπει να περιλαμβάνει ακριβείς περιστάσεις και λεπτομερείς κανόνες βάσει των οποίων τα μέρη μπορούν από κοινού να τροποποιήσουν τους όρους της, έγκαιρα και με πλήρη επίγνωση, περιλαμβανομένης της διαδικασίας για τον καθορισμό της απαραίτητης αποζημίωσης για τυχόν κόστος που προκύπτει από την εν λόγω συμβατική τροποποίηση που ξεκίνησε από ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη.

5.4. Αθέμιτη μετακύλιση εμπορικού κινδύνου

Ορισμένες πρακτικές θα πρέπει να εξετάζονται ανεξάρτητα από το αν έχουν συμφωνηθεί εκ των προτέρων ή όχι.

Μια σημαντική κατηγορία των τέτοιων πρακτικών είναι η μετακύλιση κινδύνου για το έτερο συμβαλλόμενο μέρος, π.χ. με την επιβολή της ευθύνης για την κλοπή προϊόντων εξ ολοκλήρου στον προμηθευτή, ενώ ο λιανοπωλητής είναι κατά κανόνα σε καλύτερη θέση να ελέγχει την κλοπή ή την εξαφάνιση εμπορευμάτων στις εγκαταστάσεις του. Ωστόσο, από τη στιγμή που ο κίνδυνος κλοπών έχει μετακυλιστεί στον προμηθευτή, το κίνητρο του λιανοπωλητή να λαμβάνει τα κατάλληλα προληπτικά μέτρα μειώνεται σημαντικά. Άλλες πρακτικές στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνουν τη χρηματοδότηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας του ετέρου μέρους (όπως την απαίτηση για νέες επενδύσεις σε νέα καταστήματα πώλησης), την υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης για ζημίες τις οποίες υπέστη ο εμπορικός εταίρος, ή τις μεγάλες καθυστερήσεις πληρωμής.

Άλλος τύπος ΑΘΕΠ που χρειάζεται προσοχή είναι η καταχρηστική χρησιμοποίηση των λεγόμενων πρακτικών «αντίστροφου περιθωρίου». Το μοντέλο αυτό αποτελεί μέρος των επιχειρηματικών μοντέλων πολλών σύγχρονων εταιρειών λιανικής πώλησης και συνίσταται στην ομαδοποίηση της αγοράς αγαθών με ορισμένες πρόσθετες υπηρεσίες τις οποίες προσφέρουν οι λιανοπωλητές στους προμηθευτές έναντι αμοιβής (π.χ. τέλη προώθησης και μεταφοράς, υπηρεσίες που συνδέονται με τη χρήση χώρου στα ράφια κ.λπ.). Οι εν λόγω πρακτικές είναι νόμιμες στην πλειονότητα των περιστάσεων. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορούν επίσης να είναι υπερβολικές και αθέμιτες: σε ορισμένες έννομες τάξεις

της ΕΕ (π.χ. Γαλλία), τα δικαστήρια δηλώνουν ότι τα τέλη για δικαιώματα εισόδου πρέπει να θεωρούνται νόμιμα μόνο εάν συνδέονται με πραγματικές υπηρεσίες, είναι αναλογικά και επιβάλλονται με διαφάνεια.

Στοιχεία θεμιτής πρακτικής θα μπορούσαν να είναι η πρόβλεψη ότι τα συμβαλλόμενα μέρη πρέπει να συμφωνήσουν ότι το κάθε μέρος αναλαμβάνει την ευθύνη για τους δικούς του κινδύνους και δεν προσπαθεί αδικαιολόγητα να μετακυλίσει τον κίνδυνο σε άλλα μέρη. Τα συμβαλλόμενα μέρη θα πρέπει να συμφωνήσουν σχετικά με τους όρους της συνεισφοράς τους σε οποιεσδήποτε ιδιωτικές δραστηριότητες ή/και δραστηριότητες προώθησης του ετέρου συμβαλλόμενου μέρους. Τα τέλη για νόμιμες υπηρεσίες θα πρέπει να αντιστοιχούν με την αξία τους. Θα μπορούσαν επίσης να περιλαμβάνουν ότι, όταν συμφωνείται η καταβολή τελών για δικαιώματα εισόδου μεταξύ των δύο μερών, αυτά θα πρέπει να είναι ανάλογα με τον αντίστοιχο κίνδυνο. Τα συμβαλλόμενα μέρη δεν θα πρέπει ποτέ να ζητούν πληρωμή για υπηρεσίες που δεν παρασχέθηκαν ούτε για αγαθά που δεν παραδόθηκαν και δεν θα πρέπει ποτέ να ζητούν πληρωμές που προδήλως δεν αντιστοιχούν με την αξία/το κόστος της παρεχόμενης υπηρεσίας.

5.5. Αθέμιτη χρήση πληροφοριών

Η «αθέμιτη» χρήση πληροφοριών από ένα συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να χαρακτηρίζει ορισμένες ΑΘΕΠ. Μολονότι είναι θεμιτό για ένα μέρος να ζητά ορισμένες πληροφορίες σχετικά με τα προτεινόμενα προϊόντα, τα στοιχεία που λαμβάνονται δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται, για παράδειγμα, για την ανάπτυξη δικού του ανταγωνιστικού προϊόντος, η οποία θα στερήσει από το ασθενέστερο μέρος τα αποτελέσματα της καινοτομίας του. Η Επιτροπή έχει δημοσιεύσει μελέτη για τις οικονομικές και νομικές πτυχές που συνδέονται με τη χρήση, την υπεξαίρεση και τις δικαστικές διαφορές που συνδέονται με εμπιστευτικές επιχειρηματικές πληροφορίες και εμπορικό απόρρητο⁵². Άλλες πρακτικές στην παρούσα κατηγορία μπορούν να είναι, μεταξύ άλλων, η άρνηση υπογραφής συμφωνίας εμπιστευτικότητας ή η μη τήρηση της εμπιστευτικότητας.

Στοιχεία θεμιτής πρακτικής θα μπορούσαν να είναι το ότι πρέπει να γίνεται θεμιτή χρήση των πληροφοριών που παρέχονται στα συμβαλλόμενα μέρη στο πλαίσιο μιας εμπορικής σχέσης (ιδίως σε περιπτώσεις όπου οι επιχειρηματικοί εταίροι είναι επίσης μερικώς ανταγωνιστές). Θα πρέπει επίσης κάθε συμβαλλόμενο μέρος της συμφωνίας να λαμβάνει εύλογη μέριμνα ώστε να διασφαλίζεται ότι οι πληροφορίες που παρέχονται στα άλλα μέρη είναι ορθές και μη παραπλανητικές.

5.6. Αθέμιτη λύση εμπορικής σχέσης

Η αιφνίδια και αδικαιολόγητη διακοπή μιας εμπορικής σχέσης ή η διακοπή της χωρίς εύλογη προθεσμία προειδοποίησης μπορεί επίσης να αποτελεί σημαντικό είδος ΑΘΕΠ. Αν και η λύση μιας σχέσης αποτελεί μέρος της επιχειρηματικής ζωής, δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως μέσο για άσκηση πίεσης και εκφοβισμό συμβαλλόμενου μέρους με την άρνηση αιτιολόγησης της σχετικής απόφασης ή με τη μη τήρηση μιας εύλογης προειδοποιητικής προθεσμίας.

Στοιχείο θεμιτής πρακτικής θα μπορούσε να είναι η πρόβλεψη ότι τα συμβαλλόμενα μέρη θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη λύση της σύμβασης με θεμιτό τρόπο. Οι συμβάσεις θα πρέπει να

⁵² http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/trade_secrets/index_en.htm#maincontentSec1.

τερματίζονται σύμφωνα με το δίκαιο που διέπει τη σύμβαση, ενώ παράλληλα θα δίδεται επαρκής χρόνος προειδοποίησης στο συμβαλλόμενο μέρος στο οποίο επιβάλλεται ώστε να μπορεί να αποσβέσει την επένδυσή του.

5.7. Εδαφικοί περιορισμοί εφοδιασμού

Οι εδαφικοί περιορισμοί εφοδιασμού που επιβάλλονται από ορισμένους πολυεθνικούς προμηθευτές μπορούν να εμποδίζουν τους λιανοπωλητές να προμηθεύονται πανομοιότυπα εμπορεύματα διασυννοριακά από μια κεντρική πηγή και να τα διανέμουν σε άλλα κράτη μέλη⁵³. Όταν ασκούν ουσιαστικό έλεγχο σε επίπεδο εφοδιαστικής ή χονδρικής διανομής, οι κατασκευαστές μεγάλων επώνυμων ειδών μπορεί να μην έχουν κανένα άμεσο συμφέρον για περιορισμό των τιμών και προσπαθούν να διαπραγματεύονται συμβάσεις σε εθνικό επίπεδο έτσι ώστε να διατηρούν τις διαφορές τιμών. Από την άλλη πλευρά, οι λιανοπωλητές επιδιώκουν να εφοδιάζονται από τα πρατήρια χονδρικής ή τις θυγατρικές των προμηθευτών με το χαμηλότερο κόστος και ασκούν πίεση στους κατασκευαστές συμβαλλόμενοι απευθείας με τους ανταγωνιζόμενους προμηθευτές προκειμένου να προσφέρουν προϊόντα ιδιωτικού σήματος. Οι λιανοπωλητές σε μικρά κράτη μέλη αναφέρουν ότι, όταν επιδιώκουν να προμηθευτούν εμπορεύματα από μη εγχώριους πωλητές χονδρικής ή απευθείας από προμηθευτές σε πιο ανταγωνιστικές γειτονικές αγορές με πιο ελκυστικές τιμές, παραπέμπονται στη θυγατρική που είναι αρμόδια για τη συγκεκριμένη γεωγραφική αγορά ή τους χονδρεμπόρους της χώρας τους που έχουν εδαφικές συμβάσεις με τους προμηθευτές. Τέτοιου είδους περιορισμοί επιτρέπουν τον κατακερματισμό της αγοράς χονδρικής και μπορεί να οδηγήσουν σε σημαντικές διαφορές τιμών μεταξύ χωρών.

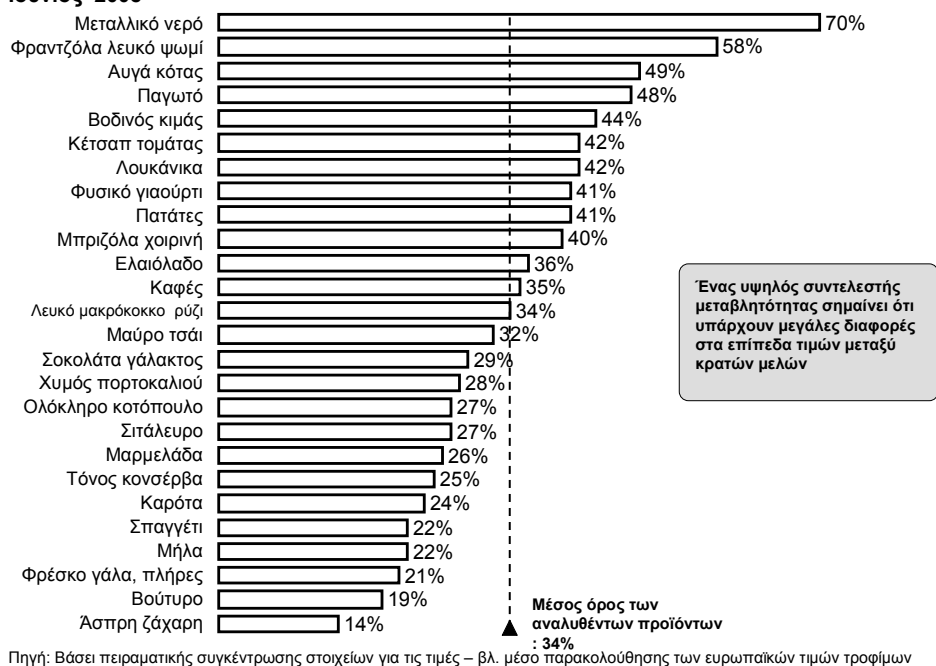
Σε ανακοίνωση που εξέδωσε το 2009 με τίτλο «Βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων στην Ευρώπη», η Επιτροπή ανέλυσε τη διασπορά των επιπέδων τιμών για επιλεγμένα προϊόντα σε όλα τα κράτη μέλη⁵⁴.

---

⁵³ Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι εδαφικοί περιορισμοί εφοδιασμού στο παρόν πλαίσιο ορίζονται ως απαγόρευση για τους προμηθευτές να πωλούν σε μεταπωλητές, οι οποίοι επιδιώκουν οι ίδιοι να αγοράσουν από τον προμηθευτή. Δεν θεωρείται εδαφικός περιορισμός εφοδιασμού όταν, για παράδειγμα, ένας διανομέας στον οποίο έχει δοθεί μια αποκλειστική περιοχή σε έναν συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο προστατεύεται από ενεργητικές πωλήσεις από άλλους διανομείς στην περιοχή αυτή.

⁵⁴ COM(2009) 591 τελικό.

Συντελεστής μεταβλητότητας των τιμών επιλεγμένων τροφίμων σε όλα τα κράτη μέλη, Ιούνιος 2008

Ένας υψηλός συντελεστής μεταβλητότητας σημαίνει ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές στα επίπεδα τιμών μεταξύ κρατών μελών

Για παράδειγμα, στην Ιρλανδία, σύμφωνα με πληροφορίες που δόθηκαν σε συνεδρίαση της ιρλανδικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής τον Φεβρουάριο του 2009, οι τιμές των προϊόντων που πωλήθηκαν στην Ιρλανδία και στο ΗΒ αντίστοιχα μπορεί να διαφέρουν έως 130%, με τους ιρλανδούς λιανοπωλητές να είναι υποχρεωμένοι να προμηθεύονται με βάση τον τιμοκατάλογο που ισχύει για την Ιρλανδία. Αν και παράγοντες όπως οι μισθοί και οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, το κόστος της ενέργειας, οι φόροι και ζητήματα εφοδιαστικής μπορεί να εξηγούν ένα μέρος των διαφορών των τιμών καταναλωτή μεταξύ αγορών για το ίδιο προϊόν με συγκεκριμένο εμπορικό σήμα, οι εδαφικοί περιορισμοί εφοδιασμού μπορεί να έχουν επιζήμιες συνέπειες. Μια παρόμοια μελέτη διεξήχθη το 2012 στο Βέλγιο⁵⁵.

Εάν δεν δικαιολογούνται από αντικειμενικούς λόγους απόδοσης (όπως τα ζητήματα εφοδιαστικής), οι εν λόγω περιορισμοί στις διασυνοριακές προμήθειες είναι πιθανό να οδηγήσουν σε διακρίσεις ως προς τις τιμές με βάση τη χώρα εγκατάστασης του αγοραστή. Ως εκ τούτου, οι καταναλωτές επηρεάζονται δυσμενώς από υψηλότερες τιμές και πιο περιορισμένη επιλογή προϊόντων και δεν επωφελούνται από την πρόσβαση στις καλύτερες τιμές και την ομαλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Οι τεχνικοί λόγοι που προέβλεπαν οι προμηθευτές, όπως τα εμπορικά σήματα, μπορεί να ισχύουν σε ορισμένες περιπτώσεις αλλά γενικά δεν ισχύουν για ταυτόσημα προϊόντα.

5.8. Κοινά χαρακτηριστικά των ΑΘΕΠ

Η μετακύλιση του κόστους και η μετακύλιση των επιχειρηματικών κινδύνων στο πιο αδύναμο μέρος της σχέσης αποτελούν κοινό παρονομαστή για τις περισσότερες από τις προαναφερθείσες ΑΘΕΠ. Η υπερβολική πίεση, η αδυναμία διεξαγωγής κατάλληλου επιχειρηματικού σχεδιασμού και η έλλειψη σαφήνειας ως προς το πραγματικό περιεχόμενο της σύμβασης παρακωλύουν τη λήψη βέλτιστων αποφάσεων και οδηγούν σε συμπίεση των

⁵⁵ SPF Economie, Etude sur les niveaux de prix dans les supermarchés, Φεβρουάριος 2012.

περιθωρίων που δυνητικά μειώνουν την ικανότητα των επιχειρήσεων να επενδύουν και να καινοτομούν.

Ερωτήσεις:

- 19) Ο ανωτέρω κατάλογος παρουσιάζει λεπτομερώς τις σημαντικότερες ΑΘΕΠ; Υπάρχουν άλλοι τύποι ΑΘΕΠ;
- 20) Θα μπορούσε η κατάρτιση καταλόγου των απαγορευμένων ΑΘΕΠ να αποτελέσει αποτελεσματικό μέσο για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού; Θα πρέπει να επικαιροποιείται τακτικά ο εν λόγω κατάλογος; Υπάρχουν πιθανές εναλλακτικές λύσεις;
- 21) Για καθεμία από τις ΑΘΕΠ και τις αντίστοιχες πιθανές θεμιτές πρακτικές που επισημαίνονται παραπάνω, παρακαλούμε:
- α) Να αναφέρετε εάν συμφωνείτε με την ανάλυση της Επιτροπής. Εάν συμφωνείτε, να δώσετε συμπληρωματικά στοιχεία.
- β) Να διευκρινίσετε κατά πόσον οι ΑΘΕΠ έχουν σημασία για τον τομέα στον οποίο δραστηριοποιείστε.
- γ) Να εξηγήσετε αν η αντίστοιχη πιθανή θεμιτή πρακτική μπορεί να εφαρμοστεί σε όλη την έκταση διαφόρων τομέων.
- δ) Να εξηγήσετε αν πρέπει να απαγορεύεται η ΑΘΕΠ αυτή καθαυτή ή αν η αξιολόγησή της πρέπει να γίνεται κατά περίπτωση.
- 22) Όσον αφορά ειδικά τους εδαφικούς περιορισμούς εφοδιασμού, παρακαλείστε να εξηγήσετε:
- α) Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι αντικειμενικοί λόγοι αποδοτικότητας που δικαιολογούν το ότι ο προμηθευτής δεν προμηθεύει έναν συγκεκριμένο πελάτη; **Γιατί;**
- β) Ποια θα είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της απαγόρευσης των εδαφικών περιορισμών εφοδιασμού (όπως περιγράφονται ανωτέρω); Ποιες πρακτικές επιπτώσεις θα είχε μια τέτοια απαγόρευση όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες συγκροτούν τα συστήματα διανομής τους στην Ευρώπη;
- 23) Θα πρέπει οι ανωτέρω πιθανές θεμιτές πρακτικές να ενταχθούν σε ένα πλαίσιο σε επίπεδο ΕΕ; Θα υπάρξουν μειονεκτήματα σε μια τέτοια προσέγγιση;
- 24) Εάν θεωρείτε ότι θα πρέπει να αναληφθεί περαιτέρω δράση σε επίπεδο ΕΕ, θα πρέπει να λάβει τη μορφή δεσμευτικού νομοθετικού μέσου; Μη δεσμευτικού μέσου; Πρωτοβουλίας αυτορρύθμισης;

6. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ερώτηση:

25) *Η παρούσα Πράσινη Βίβλος εξετάζει τις ΑΘΕΠ και τη θεμιτή συμπεριφορά στις σχέσεις B2B στην αλυσίδα εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων. Πιστεύετε ότι υπάρχουν σημαντικά ζητήματα που έχουν παραλειφθεί ή υποεκπροσωπούνται σ' αυτήν;*

7. ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Η Επιτροπή είναι αποφασισμένη να εξακολουθήσει να συνεργάζεται με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς και θεωρεί σημαντικές όλες τις εισηγήσεις που πρόκειται να υποβάλουν στην Επιτροπή προκειμένου να βελτιωθεί η λειτουργία και η αποτελεσματικότητα της αλυσίδας εφοδιασμού B2B τροφίμων και άλλων καταναλωτικών προϊόντων.

Όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη καλούνται να υποβάλουν τις απόψεις τους σε απάντηση στα ανωτέρω ερωτήματα. Οι εισηγήσεις πρέπει να αποσταλούν στην ακόλουθη διεύθυνση ώστε να παραληφθούν από την Επιτροπή το αργότερο έως **τις 30 Απριλίου 2013: market-retail@ec.europa.eu**.

Οι εισηγήσεις δεν χρειάζεται να καλύπτουν όλα τα θέματα που τίθενται στην παρούσα Πράσινη Βίβλο. Συνεπώς, παρακαλείσθε να αναφέρετε σαφώς τις ερωτήσεις με τις οποίες συνδέεται η εισήγησή σας. Εάν είναι δυνατό, αναφέρατε συγκεκριμένα επιχειρήματα υπέρ ή κατά των διαφόρων επιλογών και προσεγγίσεων που παρουσιάστηκαν στο παρόν έγγραφο.

Σε συνέχεια της παρούσας Πράσινης Βίβλου και βάσει των απαντήσεων που θα ληφθούν η Επιτροπή θα ανακοινώσει τα επόμενα βήματα έως **τα μέσα του 2013**.

Οι εισηγήσεις θα δημοσιευτούν στο Διαδίκτυο. Για πληροφορίες σχετικά με τον χειρισμό των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της εισήγησής σας, καλείστε να διαβάσετε τη σχετική δήλωση εμπιστευτικότητας που συνοδεύει την παρούσα Πράσινη Βίβλο.